Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дениз ◆ ШОАТТА, 8 ЯНВАРЬ, 1983 ШУ. ◆ № 4 (6726). ◆ Мах 3 кеп.

КПСС обкоме СИЙЛЕИ ХОАСТАМИ — КЪАХЬЕГАРГА ХЬЕЖЖА!

КПСС Нохч - ГІалгІай обкома бюрос соцам тІаийцаб «Къахьегамен производственни дисциплина чІоагІьярах йолча г. Москван хьалха латтача коллективай инициатива хьакъехьа».

КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленуме къамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Ю. В. Андропова хьалхашка оттадаь декхараш чакхдоахаргдолча гІулакхашта бола хьежам санна тІа а ийца, къахьегам вІаштІехьбоаккхилга тоабара, доал ца хиларца, производственни паччахьалкхени дисциплина телхаярца лоаттабу къовсам чІоагІбара тІадерзадаь декхараш тІаийцад г. Москван хьалха латтача коллективаша. «Сийлен хоастами — къахьегарга хьежжа!» яхаш девиз а йолаш болх бе лаьрхІад цар. Из инициатива деррига кхоачамех пайда эцара, вІашаш доагІар дизза гІа-хьа дехара, къахьегама коллективашка тІехника порядок оттаяра лардa тІа хьонкамаш лакхдара, производственни заданеш тешаме кхоачеш-яра тІаерзаль я.

КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума решенеш кхоачашъяра чакхдаха гІулакхаш белгал а деш, республика къахьегама коллективай собранешка болхлошен колхозхошен белгалдоах, къахьегамен общественни дисциплина толхаьяча цхьанне а моттига сатохаргдоаца хьал массе метте оттаданза, балха хьа ца вар, хьова тІехьвалар, хоаттам - оалам а боацаш производствера дІавахар доккха харцахьара хІама санна лархІанза дарг ца хилар. Масала, «Красный молот» яхача завода болхлоша ик. С. Умалатовас, Н. Брызгунова, Ю. Гершкорова, Н. Моровсва дІадийхар дисциплина телхаерашта, цоашта дукхагІа даьа, хІаьта общественна кІезагІа дала гІертарашта дукхала вниш болашагІа дола гІулакхаш чакхдоахилга.

ХІара участие, хІара балха моттиге гІулакх геттара дика вІаштІехьдаккха, балха за зехьа йоагІга соцадо лаьрхІад А. Шерипова цІерагІча мехкдаьтта чакхдоахача завода, производственни швейни объединение, кога гІирсий фабрика, Грозный станце. № 5 йолча пассажирски автопредприяте, «Братский», «Советская Россия», «Гехинский» совхозий «Ленинский путь», С. Орджоникидзе цІерагІча, М. И. Калинина цІерагІча колхозий, кхыча къахьегама коллективай собранешка. Къаьстта уйла тІаийхийт малар меларца хьинарен лаьрххІан къовсам лоаттабанза, малар тІехдоахараш, адамий гІуланхи болхлочун сийн доадераш ловргбоаца хьал оттаданза дарг ца хилара. Социалистически яхьа керттерча хьокхамех ца] санна лархІа йоах коллективашиарча дисциплина хьал.

Къахьегамен производственни дисциплина чІоагІъяро йиш хулийтаргья хІара предприяте, хІара балха моттиге кхы тІа а цхьанкха тайпа материальни кхыйолен затраташ е езаргйоацаш къахьегама овсарле дикка лакгъе. Цунах латт сакхетаме дисциплинен организованности чІоагІъяра тІехьарча шерача болама йоккха экономически кхетам баларен эффект.

Къахьегамен производственни дисциплина чІоагІъяра тІехьа болам боаржабаьча производстве хьалхалаттарий инициатива — республика къахьегамхой политически кхетам бокхха, цар хьинар айденна хилара, КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума решенеш кхоачашъе, халкъа ироз бахьан долаш парте еча йоакхоина гІулакхашца жоп дала патриотически уйла хилар.

КПСС обкома бюрос хьалхаьцай «Сийлен хоастами — къахьегарга хьежжа!» яхаш девиз а йолаш къахьегамен производственни дисциплина чІоагІъяра тІехьа болам боаржабаьча г. Москван хьалха латтача коллективай инициатива, парте горкомаш, райкомаш, облсовпроф, ВЛКСМ обком, министерстваш, ведомстваш, юкхьанцара партийни организацеш декхарийла лай москвичий инициатива республика къахьегама коллективашта юкъе ма могга шерагІа йоаржаяра тІа берзабаь шерра организаторски политически болх боаржабе.

Къахьегама дисциплина чІоагІъяра, балха тІа дика вІаштІехьбаьннен барт тайнен хургбола хьал оттадара массе метте болхлой собранеш йойла, хІара коллектива гІулакхий анализ йойла, мела моттигаш хьагучайоалийла, балха керттера лостамаш белгалдолда.

Дукхха гІулакхаш чакхдоахалда производство дІахо эргайоахаш тоаяра, социальни декхараш плана боараме кхоачашдара, наьха къахьегама, быта, салаІара хьалаш тоадара, коллективашка дика микроклимат оттаяра. Сакхетамеча къахьегама дисциплинена нах тІаберзабара биаза пайда эцалба новаторийн ветеранийн опытах, болхлой собранеех, хьехамчалах, коммунистически къахьегама школаех.

Материальни производства сфере меттел, Іилма, управлене, балача наха гІулакхаш деча а, хІаьта мотта къахьегамхой балача моттиге а хІаране норма йойла сакхетамеча дисциплинахи чІоагІа ча порядкахи, къахьегам лерттІа вІаштІехьбаьнкхарах.

Сакхетаме дисциплинен организованности дІахо чІоагІъяра беча балха тІа биаза гІа пайда эцалба кхетам балара йолча социалистически яхьа, къахьегамца коммунистически гІулакх леладара тІехьарча болама торонех. Шерра пайда эцалба СССР 60 шу дизара сийна лелаьяча яхьа опытах. Къахьегамен производственни дисциплина чІоагІъяра коллективашта тІаийдеш дола декхараш комплексни хьисап долаш, организационно - технически, кхетам баларея правовни гІулакхаш чулоацаш хила деза. Идейно - политически, къахьегама, нравственни кхетам балара гІулакх, вІашаш айхха бувзам а болаш чакхдоахилга, пропагандаи агитацеи средствеех эффективно пайда эцилга, ерригa идеологически звеньяш вІашагІъоззилга Іалашдолда.

Газетий редакцеш, НГІАССР телевиденен радиовещанен Госкомитети декларийла я берригача балха эффективности дикали лакхъяр дукха лоаттабеча вниманеее къахьегамхой творчески инициативеи хьинари дІахо дегІакхувлара партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша чакхдоаха гІулакхаш шерра дувца. Ховдам болаш духьале йойла бехкахашта ца хеташ, доал доацадеш хьурмат ца деш, паччахьалкхени къахьегамен дисциплина телхаеш йолча моттигашта, чІоагІагІа кхайка а болба, буцца а буццальба «Сийлен хоастами — къахьегарга хьежжа!» яхаш девиз а йолаш къахьегама коллективаша беш бола болх.

«РУДЕ ПРАВО» ЯХАЧА ГАЗЕТО ДАЬЧА ХАТТАРА НОВКЪОСТА Ю. В. АНДРОПОВА ДЕННА ЖОП

«Руде право» яхача чехословацки газета редакце КПСС ЦК Генеральни секретарага Ю. В. Андроповга хаьттад. Праге чакхъяьннача Варшавски Договора мехкий ПКК совещане миннта мах бе мегаргба, аьнна.

Лохехьа кепа тохаш да нов. Ю. В. Андропова денна жоп:

Социалистически мехкашта юкъе лелача вежарашка йолча традицей хьисапе чакхдаьлар цхьана болх беш даьккха ши ди. Оаха вІашш нийсдир дунен халкъашта юкъерча событей леламах тхоашта хетараш, вІашн дага а даьнна белгалбир дІахора ниіь. Из доакха хІама да, къаьстта а дунен халкъашта юкъера кхоккаш кхераме чІоагІбалар белгалдаьннача хІанзарча хьалашка.

Советски делегаце лакха мах бу доаш берматен гуччахьен дувцара. ЛоархІаме да, кхотадалара вІашш дагардараш кІоартагІа кхетадира, арахьа леладу политически гІулакхаш цхьана вІаштІехьдахара уйла совещане керте лаьтта хилар.

Оаха сакхетам болаш мах бу дунен тІарча хьала. Оаха къайлахьац НАТО-с еча тІема кийчонашта тхоаш сагота хилар. Цхьабакъда, 80-гІа шераш доладеннача юкхъе вІаштІехьдоацаш хІамаш хиннадале а социалистически содружества дунен халкъашта юкъера гІулакхаш чІоагІеи тешамех долаш дус. ХІаьта из къаьстта белгалдаккха безам а бар са.

Европейски кхерамаие чІоагІъяргахьа, дунен политически хьал уьнахцІеиа хилийтаргахьа гІаиа тІехьа гІа боаккхаш дахара кхоачам болаш цІенна дог - уйла йолаш а лаьрхІа а да тхо. Империализма тІема кхерама духьала латтара кхоачам болаш низаш да.

Совещане новкъосташха вІашш дагадувлаш оаха мел дийцачун укх тайпара керттера вывод е мегаргьяр: агрессивни империалистически гІозараша социализм готье дерхІарашта луш дола жоп хила деза вай цхьоагІо, вай экономически оборонни потенциал дІахо чІоагІъелга. Аьлча нийса хургда, вай мехкий кхерамале а деррига дунен кхелаш а юкъерча доацаш цунца кхзасена хилар.

ХІаьта Советски Союзах лакха аьлча, вежараша дола мехкашцара доттагІал чІоагІдарен цхьана леладу гІулакхаш дегІакхувларен дешаш дунен халкъашта юкъерча цун политике къаьстта. ЛоархІамегІара моттиг дІалоацаш хиннад массаза а, хург а да.

Укх торонех пайда а эцаш, советски делегаце цІерагІа дег тІара баркал ала лоовра сона новкъоста Густав Гусака, тхоай чехословацки новкъосташта дег тІара хьоашал даь тІаьцарах, совещане балха эша хьалаш вІаштІехьдахарах.

ДІадоладеннача керда шера дика мел дар хилар лоаш лоаца боакх оаха Чехословаке коммунисташта, шун мехка берригача къахьегамхошта.

(ТАСС).

Хьинар айдаь бу болх

«Малгобекнефть» НГДУ мехкдаьттахоша цхьаккха ди - бийса дІадахийтац 870 тоннал чухьнахьа мехкдаьтта даьккха. Январь бетта хьалхарча кІирагІа цар даьккхад 8100 совгІа тонн «Іаьрга доцув», цох планал совгІа даьккхад иттех тонн.

ХьалхайоагІа Монахов Михаил Миронович керте латтача кхоалагІча промысла коллектив. ХІара дийнахьек буси цо доакх 470 тонн гаргга мехкдаьтта. хІаьта Тебоев Султанбика кулгалдеча мехкдаьттахоша — 320 тонн гаргга.

В. ДОТМАРЗНЕВ.

ВАРШАВСКИ ДОГОВОРА ЮКЪЕ ДАКЪА ЛОАЦАЧА ПАЧЧАХЬАЛКХЕНИЙ ПОЛИТИЧЕСКИ ДЕКЛАРАЦИ

Политически Консультативни комитета совещане е вьнна 1983 шера 4—5 январе Праге гулбенна Болгаре Халкъа Республика, Венгерски Халкъа Республика, Германски Демократически Республика, Польски Халкъа Республика, Румыне Социалистически Республика, Советски Социалистически Республикай Союза, Чехословацки Социалистически Республика лакхехьара вниалаш, дунен халкъашта юкъе чоалхане отташ латта гІулакхаш теркал а деш, цхьана хьежар Европерча хьалага, дІа хьа догабьлар дунен халкъашта юкъерча цхьадолча кхыча дешаех шоашта хетачоа.

Массанена а юкъара машари кхерамален хилийтарах чІоагІьярах хьалхара, кхоккам кІаьдбарь процесс дІахояхьара хьалхара боккха бехктохкам кхета а беш, ер дІакайнаданза даргдоацаш лоархІ цар.

I.

Укх совещане шоай вниалаш баккийтача паччахьалкхенаша Политически Консультативни Комитета Московски (1978 ш.) Варшавски (1980 ш.) декларацешка деррийача мехкий халкъийн уйла тІаерзайир дуненна кхерам дукхагІа тІебесса хиларах дунен халкъашта юкъера хьал ирдалара духьалара гІулакхаш чакхдаханза дарг ца хилар. ХІанз чІоагІа саготдеш а йолаш белгалдоакх цар, дунен событеш дегІаахар агрессивни низаш дІахо хьагІа хилар бахьан долаш кхы а кхерамегІча хьал тІа этта хилар.

ВІаллагІа а къар ца луш хьувэ бе-бе общественни строяш йолча паччахьалкхенашта юкъарча гІулакхий эгара бакъахьара лард — машаре дахилга — мелъе безам болаш дола гІозараш. 70-ча шерашка машара гІулакхаш массе метте дегІаахара воздействи а хинна, дунен халкъашта юкъера гІулакхаш унахцІена деш хинна гуччахьара прогресс хІанз кхерама кІал латт. Халкъашта дикаш даь йолча, кхоккам кІаьдбаргахьарча тенденцена тоъал докиза ж деш латт. Паччахьалкхенаша цхьана гІулакхаш леладара меттел конфронтаци уттаю, паччахьалкхенашта юкъерча гІулакхий машара лардаш йохае гІерташ моттигаш лелаю, шекох тІа даьккхад паччахьалкхенашта юкъера контакташ, вІашн гІойле йолаш дола экономически культурни бувзамаш дегІаухилга.

Сихдаь герзаш хьаделга чІоагІалга диллача кердача, дукха а кхерамегІча дагІа тІа доалаш латт, герзий деррига тайпаш, ядерни дараш санна, ишта массазардараш а, тІема гІулакхий деррига тайпаш а, ма дарра аьлча дунен ерригa районаш чу а лоацаш.

Лоталуш латт геьнна хьалхагІа дениз хьадоагІа кхоачама кхуврчаш, керда доввааш дувл, кризисни хьалаш уьтт. Къовсам тІа йола проблемаш — дунен а регионални а — машар безача паччахьалкхенаша дешаца хьашт долаш йолча оагІонашта юкъе цхьатаррарча бокъонагІа переговораш ярца къонсталара цабкъаш лехаш къахьегара духьаленаш уттаю, тІехьтІехьа дукхагІа Іов къоестаданза дусаш дола дунен халкъашта юкъера дешаш. Империалистически гІозараша паччахьалкхенашта низ тІа лоаттабара, ІотеІаяра, доал дара, чурча гІулакхашта юкъегІертара, къамий кортамукъаленнен суверенитетан зиши бара политика лелаю. «Влияне сфераш» чІоагІъергйолен сихъаргйолен гІулакх да гІерт. Паччахьалкхенашта юкъерча гІулакхашка нийслуш дола моллагІа бохамаши довнаши, бебеча халкъашта тІаотта тарлуш йола моллагІа халонаш шоашта гІойле йолча оагІорахьа лостае тІерт уж.

Духьаленаш уттаю цхьана леладу экономически Іилма - технически гІулакхаш лерттІа дегІанхувларта бодача наьхъа тІа, политика гера а лаьрхІа «экономически санкцеш» эибергон уттаю, тІаккха цу хІамара кхы а чоалханегІча хьал тІа оттаду хІанзара экономически проблемаш къоастаелга. Экономически кризиса халонаш халкъий, цу даькъе дегІаухача мехкий а, белажашта ІотІаяхна гІерт империалистически гІозараш. ТІема гІулакхашта еш йола Іалаьмате йоккхий расходаш тІехь-тІехьа боннагІа бала хулаш кач йоах халкъашта, бе-бе мехкаш экономически дегІадахкара боараи мелла бале а, хаьгІьо экономически социальни прогресс.

XX-гІа бІаьшере чакхйоалаш адамленна хьалхашка ира эттай социально - экономически, демографически, экологически хьисапера глобальни проблемаш. ХІама кхоллаш дола низаш, Іилмеи техникеи дунен тІа дегІаахара хІанзарча боарамо Іалашъю уж йоккхий проблемаш практически къоастае йоларa хиланза аргйоаца материальни интеллектуальни ресурсаш. Цхьабакъда, дунен халкъашта юкъе цхьана леладу гІулакхаш цу хІамай духьа дегІаахара новкъарле ю бІарча континенташ тІехьайнсар кхы тоа ца далийтара, паччахьалкхенаш вІашн хоадаярах цаІаш вокхарна духьала яхарен тІаберзабаь нииь лелабеш долча реакце низаша.

Хьал бІарчча хьалийцача, цу тайпара тІехь-тІехьа чоалханегІа хулаш доагІа, дунен халкъашта юкъера кхоккам чІоагІлу, дукхагІа хул тІема. Эттара хьалха ядерни тІема, кхерам.

Событеш цу кхераме дегІаахара духьала тІехь-тІехьа тІагІертагІа а чІоагІагІа а холу низен конфронтацен политика нир хоададе, машар лоаттабелга, дунен халкъашта юкъера кхерамале чІоагІъелга, къамий кортамукъален суверенитети лархІара, доаконаш ца хувцара, чурча гІулакхашта юкъе ца гІертара. Ниа е низа кхерам юкъе ца баккхара, халкъий цхьатаррарча бокъоний шоай кхелашта шоаш доал дара йола цар бокъоний принципаш а массане а къоабалъяь тІаийца кхыйоаа принципаш е паччахьалкхенашта юкъерча гІулакхашка чІоагІъелга ІалашДе лаьрхІа халкъаш, деррига прогрессивни машар безен низаш хилар.

Совещане шоай вниалаш баккийта паччахьалкхенаш дог тийша я, дунен тІара хьал мел чоалхане хинадар аьнна дунен халкъашта юкъерча гІулакхашкара кхерами этап дІаяккхара торонаш йолаш хиларах. Событей хІанзара леламе соцабе безаме соцабулургболашк ба, хІаьта уж дегІаахар халкъашта дагадоаккхараштa ма хеттара йолча оагІорахьа лостале дезаш да.

Цун духьа машарцара безам шоай общественни строя маІано ше хьакъоккхаш йолча социализма мехкаша дунен халкъашта юкъера шоай ерригa сийле, политически экономически потенциал дунен тарзза тІа йоах.

Дунен халкъашта юкъера хьал уынахцІена дара болча пайданна болх беш йола лоархІаме фактор — блокех дІа ца кхетара тІехьара болам. Дунен халкъашта юкъера хьал талхара духьала я дукха къыйоа паччахьалкхенаш а.

Малхбузехьен, малхбоалехьен, Къулбаседехьа а Къулбехьа а политически партеш, организацеш, бе-бе идеологически лостамаш долча болламаш шоай оаа нийо сихдаь герзаш хьадарея тІема доввааш юкъедехарах духьала. ТІема духьаларча дукхача выступленешка шоашта машар безаш хилар хьахкхайкаду ерригача континенташтарча миллионаш болча мугІарерча наха.

ТІема низел ма болашагІа да машара низаш. Долла хІама уж кхотадена хиларахи цар гІулакхаш лаьрххІа чакхдахарахя тийша да.

Дунен халкъашта юкъерча хьала анализ ларде а лаьца, Политически Консультативни Комитета совещане дакъа лоацача паччахьалкхенаша ядерни катастрофана духьала альтернатива оттаю, лаьттан тІа цивилизаци, вахар хилийтар духьа дунен халкъашта юкъе шерра цхьана гІулакхаш леладара тІаьхьех.

II.

ТІом ца хилийтар духьа лоаттабеча къовсаме юкъера моттиг дІалоац сихдаь хьадеш латта герзаш соцадара, герзаш, къаьстта а ядерни дараш, дІададахарга доадара декхаро.

Ядерни герз хьаде оттадарен хьадарея, хІаьта иштта эттара кердагІа Іилмана карагІдаьннарийн открытейн лардa тІа, космосе а космосера а тІема операцеш ира йола системаш а средстваш а тІехьа, герз хьаде кийчдара укх тІеххьарча хана оттаьи хІанзале чакхйоахаш йола американски програмаш США тІема арсенала, цу даьгъе Европерчуи а, хІалакбеш бола внз дунихазза боккхагІа хилийта лаьрхІа я. Герзаш алсамдахара тІаерзаль, тІема сонне шоашкахьа хилийтар духьа США-ски цхьаболча цар цхьоагІонхошен чакхйоахача цу политико дунен халкъашта юкъера сатем боабарга бут.

Керда тІема програмаш цар хьаувттаяр стратегически концепцешта доктринашта — «герзах воханеш эттара хьалха тохаш долча ядерни герза», «доазув долча ядерни тІема», «хьедолийтача ядерни довна», кхыарашта — эскалаци ярда дувзаденна да. Машара кхерам тІатувсаш йола уж ерригa агрессивни доктринаш хьалхагІа ядерни герз а техка, ядерни тІем тІа котало йоаккхалургья аьнна хетарах уттаеш я.

Совещане дакъа лоацача паччахьалкхенаша берригача низаца белгалдоакх, ядерни тІом бола а баь, цига коталo йоаккхаргья аьнна хетарах деш йола моллагІа лоархІамаш — кхетамца доацаш да. Ядерни тІем тІа, нагахьа санна из хьайча, котбарам хила йиш яц. Цо бІарчча халкъаш доадаь дІадоахаргда, ІаламьиІте дукха моттигаш хІалакъергья, боарам боацаш доккха зулам дергда цивилизаценен лаьттан тІарча вахара шийнен.

Цу тайпара лоархІамаш ларде а дехка лелаеш йолча тІема политика кхы тайпа ІалаьмаІе кхераме тІехьале йолаш а хургья, ца хила оамал а боацаш.

Цкъа-дале, керд-керда ядерни герза системаш доладда хІама хІалакдеш йола кхы тайпа средстваш хьалрон дІайоаржаярон кхы а дукхагІа боабергба тІема-стратегически хьала сатем, дунен халкъашта юкъера кхоккам чІоагІбергба, паччахьалкхенашта юкъера гІулакхаш толхадергда.

ШоаллагІа-дале, кхы а дукхагІа сихдаь герзаш хьадар тІема - стратегически бустам тІехь-тІехьа лохагІча боарам тІа балара духьала да. Варшавски Договора юкъе дакъа лоацаш йола паччахьалкхенаш цунца кхача гІертачен тІема гІулакхашта толаргагІа къувсара духьала йолчен хана. Герзаш Іоадара цу тайпара програмаш чакхъяхаро тІема низашта вІашдухьала латтара боарамаш лакхдарга вугарга.

КхоалагІа-дале, герзаш хьадеш керда го тассийтарца кхы а чоалханегІа хургда дукха адам хІалакдеш йола кхы тайпа средстваш ядерни герзаш. Цу тайпара духьа а халагІа хургда царна доазув оттадаран уж кІезиг дарaн дунен халкъашта юкъера соглашенеш е.

Уж деррига хІамаш бахьан долаш лоархІ совещане дакъа лоацача паччахьалкхенаша, хІана укх сахьате сихдаь хьадеш латта герзаш юхакъовла, герзаш дІадахарга довла торо йолча ханна кхы хьеи боацаш гІулакхаш чакхдаханза даргдоацаш. Иштта лархІарца царна хет, ерригa паччахьалкхенаш, нагахьа санна шоай халкъий, ерригача адамаш кхелий шоаш хам бой, тІемагахьа дахарга гІулакх ца нийсдолийтарга чІоагІа хьашт долаш хила еза аьнна.

Эттара хьалха ядерни паччахьалкхенаша, къаьстта а ядерни державаша, цхьана гІулакхаш леладе шоаш политически лоІам болаш кийчен хилар хьахьокхилга да. Цар тІема политика духьал оборонительни гІулакха лаьрхІаи ерригача паччахьалкхений кхерамзлен законни хьашташ теркалдеш хургйола гІулакх данза даргдац. Цо чоалханеча хьал тІа оттаде дезац кийчхонн цхьатаррарча кхерамзлени принцип йиза кхоачаш а еш герзашцара низаши герзаши бокъонна кІезигдарга вугаш йола соглашенеш елга.

Цунна дувзаденна совещане дакъа лоацараш хьежаш ба, Советски Союзо кхычар фу ду а ца хьежаш ше цхьанне ядерни герз хьалхагІа дІа ца тоха декхар тІаийцачул тІехьагІа, хІанзаальца из хІама даиза йолча кхычча ядерни держаьаша а цу тайпара дола декхараш шоашта тІаийдарга.

ХІанзарча чоалханеча дунен халкъашта юкъерча хьалашка къаьстта данза даргдоацаш хІама да гІорадича санна цхьан метте сеца латта герзаштен герзашцарча низаштен реальни доазув тохарен уж кІезигдарен гІулакх моттаьа хоадар. Цунца дувзаденна совещане дакъа лоацараша тІаьхьех еш латте переговорен сихъяран сихдаь герз хьаделга соцадара дыкъера ерригача комплексах йола юкъагІъьхха переговораш юхайолаярен, хІаьта иштта къаьстта ядерни дар, а долаш, тІагІертта а кІорда ца деш а герз кІезигдари дІадаккхари Іалашдергдола договоренностащ е гІертара. Цар хьал а лоац, чІоагІа къоабалъяь тІа а эц сихдаь герз хьаделга соцадарен герз геттара дІадаккхарен даькъера Советски Союза предложенеш.

Совещане дакъа лоацаш йола паччахьалкхенаш чІоагІа лоархІаме хеташ я, стратегически ядерни герза доазув оттадарахи кІезигдарахи йола советско - американски переговораш толаме чакхъялар.

Совещане дакъа лоацарашта кет тІема низашка диллача йоккхийча паччахьалкхенаша шоай герзашцара низаш а герзаш а, къаьстта ядерни дараш, сов ца дахара хьакъехьа даьча договорах сихдаь гера хьаделга соцадаргахьа бахкха лоархІаме гІа хургбар, аьнна. Цунца дувзаденна чІоагІа рагьза хинча белгалдоах цар дукха дукхагІа йола паччахьалкхенашти дунен общественности тІа-тІа дукхагІча даькъе хІанз ядерни арсеналаш гІорайтора тІехьа хилар. Из идея кхоачашъяра даьча эттара лоархІамеча хІамаех цаІ хургдар. Советски Союзой ВІашагІкхийттача Штатешен шоай стратегически гІулакхашта лаьрхІа дола герз айнна а оагІоно дукхалга диллача кхы тІатохаргдоацаш цунна модернизаци ира чІоагІа доазув оттадергдоацаш барт боре.

Совещане яьккха паччахьалкхенаш хоадам боллаш хьаллоацаш я этапегІа ядерни герз дІадаккхара програма оттаяра дош, ядерни герза керда системаш уттаяри хьаяри, духь-духьа дола цун тайпаш хьадара йолча расщепляющи материаланий производство, ядерни герз дІакхухьача средствай производство кІезигьярах дола договоренностащ а цу гома чу а хьоеи. Цу ерригне а хьадергдар ядерни герзаш цІендаь дІадахаргахьа ахара дола хьалаш.

Цар данза даргдоаца хІама лерхІ иштта дукххача хьадача дешай тьакъехьарe договоренностащ елга сихдар, хІаьта цунца дувзаденна ерригa паччахьалкхенаш тІаьхьех цар переговорашта керда импульс йіара, цу даькъе герз дІадаккхара йолча мехкенски комитета гома чу а дерхІар:

— ядерни герза тохкамаш деаьга дизза а дерригаш юкъевоаш а деххарах дола договор гарггарча хана оттадар;

— химически герз декхарахи геттара дІадаккхарахи йола дунен халкъашта юкъера конвенци оттаелга сихдар;

— нейтронни герз деккарах йола конвенци оттае доладалар;

— тІехьа а да йоахаш дІайолае еза космически эра моллагІча тайпара дола а герз оттадар деххарах йола переговораш;

— радиологически герз деххарах йолча дунен халкъашта юкъерча конвенце даькъе барта гІоага сихагІа чакхдаккхар;

— ядерни йоацача паччахьалкхений кхерамзленах йола гарантеш чІоагІъяра дош къоастаделга сихдар.

Хьалха а санна ядерни герз дІа ца даржийтара дешa лоархІам бокха а лерхІаш, совещане дакъа лоацараш чІоагІа рагьза болаш ба ядерни герз дІа ца даржийтарах дола договор хьаллоацаш йола паччахьалкхенаш дукхагІа хинна хилара, хІаьта хІанз а ца хьаллоацаш йоаца паччахьалкхенаш а гарггарча хана цу договора юкъеяхкарга дог доахаш а я. Царна бакъахьа хет, хІанз яз доацача мехкашка ядерни герз дІа ца нийсдарах дунен халкъашта юкъера договоренность йича, хІаьта хІанз из долаш долча мехкашка а из кхы сов ца даьккхача.

Царна хетачох, массане юкъара кхерамзле чІоагІъяран цунца цхьана ядерни энергех маьршача гІулакхашта пайда ийбара даькъе дунен халкъаша цхьана леладу гІулакхаш шердаран ма эшшара хургдар ядерни энергетика дегІаахара кхерамзле ІалацІъяра, моллагІча средствашца а маьршача ядерни объекташта нападенеш ца йитара тІадерзадаь дола гІулакхаш белгалдахар.

Массазара герз хадданза эргадоахам тоадеш хилар а цун низ тІа-тІа совбуклаш хилар а теркалдича, данза даргдоацаш хІама да массазарча герза а герзашцарча низий а хІанзара боарам глобальни масштабе а иштта къаьст-къаьстача районашка а дикка лохбара кхы а низаш тІадахийтари цу хьалха ра йоагІаш йола переговораш ярх. Дича бакъахьа долаш хІама да иштта массазара герз доккхараи лоаттадаран доазув оттадара йола переговораш юхайолаяр.

ТІема флота лоархІам лакхбенна хилара лоархІам а беш, совещане дакъа лоацарашта хет фордаш тІа лелачча тІема гІулакхашта доазув оттадарах. Форда тІарча герзашта доазув оттадарахи кІезигдарахи, вІашш тешам чІоагІбеш дола гІулакхаш фордийи океаний акваторешта доагІаш хилийтарах йола переговораш йолае еза аьнна. Цар йоех, Средиземни форда тІа лели ядерни герз тІадола кемаш цигара дІадаха деза, Средиземни форда йистошкарча ядерни доацача мехкий территоре тІа ядерни герз оттаде йиш яц.

Совещане дакъа лоацараша чІоагІду иштта дунен халкъашта юкъерча масштабе наьха территореш тІара кхыча мехкий тІема базаш дІаяхаран эскараш арадахаран кхы а чІоагІа низаш тІадахийтара тІаерзаль йола шоай позици хувцалургйоацаш хилар.

Совещане шоай виналаш баккийта паччахьалкхенаш хеташ я, герзаш кІезигдарен герз геттара дІадаккхарен даькъера моллагІа йола соглашенеш, уж кхоачаш иштта ю хьожам, цагаьа аьаш моттиг хиича дунен халкъашта юкъера процедураш а юкъе хургйола, боагІаш бола тІахьожам лоаттабара де деза гІулакхаш а чулоацаш хила еза, аьнна.

ТІема расходаш тІаеттаялар юкъарчал доацаш герз хьаделга сихдарца дувзаденна хилар теркаме а лацаш, совещане дакъа лоацараша тІаьхьех НАТО мехкаш тІема расходаш сов ца яхара а цул тІехьагІа проценташка диллача е хьалдача цифрашта уж кІезигьяра а хьакъехьара практически договораш де. Цу деша хьакъехьара договоренносташ, кхетадеш да, йоккха тІема потенциал йола ерригa паччахьалкхенаш чу а лоацаш хила еза.

ТІема расходаш кІезигьярах мукъаевлаш йолча средствех пайда ийбе беза экономически социальни дегІаахара, цу даькъе дегІадоагІача мехкашта цу лостамагІа новкъостал дара а.

Совещане дакъа лоацараша дагадохийт, тІема расходаш тІа ца еттара а дикиг кІезигьяра а даькъера шоай паччахьалкхенаша цхьана а хІаране ше-ше а яь хинна предложенеш хувца ца луш шоай метта юсаш хилар. Цар предложени йоалаю Варша-

(Йистедоалар 2-ча оагІо тІа).

ВАРШАВСКИ ДОГОВОРА ЮКЪЕ ДАКЪА ЛОАЦАЧА ПАЧЧАХЬАЛКХЕНИЙ
ПОЛИТИЧЕСКИ ДЕКЛАРАЦИ

(Чаккхе. Долалуш 1-чу агIо тIа).

...ски Договора а НАТО а чудоагIача мехкашта юкъера юкъарчал доацаш йола переговораш тIехьа а ца йоахаш йолае, аьнна.

Эттача хьалашка ер политически Декларацин тIаийцача пачхьалкхений эттара лакхагIча викалаша заявлени ю: машар ца бохийтарал, сихдаь герз тIаделга социализмал халкъашта лоархIамегIа а-долаш шъэнкха декхар дац хIанз. Из къоастадар — еррига правительствий, шоай мехкий политика дешаш къестадеш бодча беррига пачхьалкхен деладай декхар.

III.

ТIема кхерам дIабаккхара, массанахьа а машар чIоагIбара декхара лоархIамегIа дола дакъа да Европе кхерамале чIоагIъяр. Эттара хьалха из дувзадена да европейски континенте ядерни дар санна, массадар а долаш Iалаьмате дукха герз латташ хиларца, хIаьта военни шиъ союзий герзашцара низаш юкъарчал доацаш шоайла вIаши духьала латташ хиларца.

Цунца цхьана, пачхьалкхенаша цхьана къахьегарца Европе ярд еллай царна юкъе динача доалахой а вIаши цхьана гIулакхаш леладара а, вIаши лархIара а тешам хилара а отношенеш лерраIа дегIаккхувлара. Европейски пачхьалкхенаш шоай опытагIа тийшай кхоккам кIаьдбаро дуча совленех. Царна юкъе яц кхоккам кIаьдбелга лорадари цунна карагIдаьнараш алсамдахари цар хьаштаща дIадеххаш йоацараш.

Цу планага диллача совещане дакъа лоацараша дагабохийт таханарча Европа территориально политически реальностIаш белгалйоаха договораш а соглашенеш а цIенхаштта леладра лоархIам. Цар къаьстта белгалбоаккх цхьана кийчъальча. ЧIоагIа вIаши йийцача Хельсински ТIеххьарча акта принципай а положеней а лоархIам, уж цIенхаштта лархIа еаш а лерраIа чакхъяха еаш а я.

ХIанз Европе хьахулаш латтача хьала анализ а еш, 1982 шера декабре цIаьхха а бакъдаь дола Малхбузен Европа дукхача мехкий территореш тIа гаьна яхара низ юкъера бола керда американски ракеташ дIанийсъяра хьанъехьа НАТО блока яь решени чакхьяккхаро дерригача европейски халкъашта цIенхаштта кхерам тIатоссаш хилара тернам тIаберзабир совещане дакъа лоацаш хиннараша. Из решени кхоачашъяро европейски континента тIара тешам кIезигбарген хьал толхадаргеи кхоачалаза дарг дац.

Шоай оагIорахьара совещане викалаш бахкийтача пачхьалкхенаша, Европе нердача циклагIа ядерни герз Iоаделга юхатохар, из кIезигдар а цунна доазув оттадар а шоай керттера декхар лерхI. Из лоархIаме да Европе кхерамале чIоагIъяра, континенте пачхьалкхенашта юкъера гIулакхаш динагIча оагIорахьа дегIаккхувлара, дерригача дунен тIара хьал тоадара.

Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача пачхьалкхенашта хетачох, эттара дикагIа йола решени яр Европа гаьна дахара низ юкъера болча ядерни герзах санна, тактическинех а йиза мукъаккхар. Царна хетачох, цу тайпара боккъонца йолча «нулевой» решенега кхача хIанз вIаштIехьдаргдеце, шийса хургдар шийсхони цхьатаррарча кхерамаленн принцип ларда тIа гаьна яхара низ юкъера бола ядерни средстваш радикально кIезигъяра наьъкагIа дахача. Цу дакъе Iалаьмате боккха лоархIам болаш я Европе ядерни герзашта доазув оттадара хьакъехьара советско-американски переговораш. Совещане белгалдаьккхар 1982 шера 21 декабре Москве дIайовзайтача Советски Союза предложенеш юкъедихьа дакъа.

Цхьабакъда, уж переговораш чакхйоал НАТО мехкаша 1983 шу чакхдоаллаш Малхбузен Европе гаьна яхара низ юкъера бола керда американски ракеташ дIанийсъе лерхI яхаш хьакхайкадеча хьалашка, нагахьа санна из ха хьатIакхачалехьа переговорашка цхьа барт ца бойя. Переговораш йистедлара искусственни ха уттаелга тара да аьла йиш йолаш, цу тайпара гIулакх леладеш хилча, цунна тIеххьарчарна уж дIахо а гаьна яьхача кхоачам ба, цул тIехьагIа барт хиннебац аьнна бехьан а даьккха, американски ракеташ практически дIаувттае йолаяр духьа.

Совещане дакъа лоацараша боккъонца дахза даргдоацаш лерхI, Европе ядерни герзашта доазув оттадара хьанъехьара переговораш конструктивни хьале лелаелга а цига хоадам боллаш бола барт тIаэцара жамотта дукхагIа низаш тIаухийтилга а. Переговораш толаме чакхъяхара эпар фуд аьлча, из да уж тоаллаше ерзаергйола гIулакхаш ца леладар, долче, уж аьттув боалаш чакхъяхара гIо дергдола хIама мара ца дар.

Гаьна дахара низ юкъера бола ядерни герз Европе кIезигдар а цунна доазув оттадар а европейски халкъашта геттара лоархIаме хилар теркал а деш, совещане дакъа лоацараш тешаш ба, дерригача европейски пачхьалкхенаша цу декъе йола советско-американски переговораш дIахьалхацнакхь яхара а уж толаме чакхъяхара а гIо дергхьларах.

Совещане дакъа лоацараш тIехьа ба химически дар санна долча дукха адамаш хIаландеча герзах Европа мукъаккхара. Цу дешаца хьашт долча ерригача пачхьалкхенашца цхьана цар пачхьалкхенаш кийча я из декхар къоастадарга дугаш дола дерригга хила тарлу наькъаш а средстваш а тахка, хIаьта йоагIа-йоагIача переговорашта юкъелха.

Европейски лаьттан тIара ядерни арсеналаш радикально кIезигъяра, Европа химически герзах кIалхараьккхара цIенхаштта тIехьа йолча совещане викалаш бахкийтача пачхьалкхенаша, континенте гулдаьна Iалаьмате дукхача массаларча герао европейски машара тIатесса кхерам белгалбоаккх. Из кхерам дукха а дукхагIа хургба Европе цу тайпарча герзий керда тайпаш Iоадара планаш кхоачашхуле, цо кхы а михьара доаккхаргда герз Iоаделга.

Цар цIаьхха а дIакхайкаду шоаш Центральни Европе герзашцара низаш кIезигдара тIехьа долга. ХIаьта къаьстта даиза даргдоацаш лерхI дукхача шерашка еш латташ йола Венски переговораш дIахьалхашнакхьа йохийтилга. Совещане дакъа лоацараш хетачох, мел ашар да Венерча переговорашка ма хулла сихагIа, цхьан-шин шерал дукхагIа ха ца йоаеш, барт бара, хIаьта шоай оагIорахьара даггара цунна гIо а дерга.

Цу контекстагIа совещане дакъа лоацараш тIехьа ба шинна а оагIон масала ларда тIа Центральни Европерa Советски Союзой США-и герзашцара низаш а герзаш а кIезигдара тIаберзабаь практически гIа баккха. Из гIулакх кхоачашдара шинна а оагIон викалаша тIахьожам доаттабелга вIаштIехьдаккха йиш яр. Цул тIехьагIа Венски переговорашка дакъа лоацарий цу а вокх а оагIоний герзашцарча низий а герзий а боарамаш переговорашка соглашени тIаэцалца дукхагIа кIезигагIа ца хулийташ латтийтаргдар. Совещане дакъа лоацараш хетачох, хьалхарча дакъе Центральни Европе герзашцара низаш а герз а вIаши кIезигдара уж переговораш дIахо е еза, цул тIехьагIа герз дукха дукхагIа кIезигдар духьа.

Совещане викалаш бахкийта пачхьалкхенаш тIехьа я Европа къулбаседе, Балканашка, континента кхыча районашка ядерни герз доаца зонаш хьаярах йола предложенеш хьалхацара. Средиземни фордах машара а вIаши цхьана гIулакхаш леладара а зона хилийтара. Уж тIехьа я цу дешах йоагI-йоагIаш йола переговораш яра.

Европе латтача хьало цIакха ца хиннача тайпара дIадех кхоккам кIаьдбара, машар чIоагIбара, герз дIадаккхара политика лерраIа чакхъяккхара пачхьалкхений низаш вIашагIтохар. Цудуха къаьстта лоархIам болаш да Европе кхерамале хилийтаран вIаши цхьана гIулакхаш леладаран совещане дIайолаяь дукхача оагIорахьара процесс дIахоьхьар а кIоаргъяр а.

Цунга хьежжа, совещане викалаш бахкийта пачхьалкхенаш тIехьа я Европа юкъарча совещане дакъа лоацача мехкий викалий Мадридски вIашагIкхетар чулоацам болаш а сбалансированни а тIеххьара документ тIаэцарца пайдане чакхъялара.

Цар къаьстта лоархIаме лерхI Мадридерча вIашагIкхетаре тIема вIаши духьала латтар мелдара, цатешам хилар кIезигдара, дунен цу районе герзашцара низаш герзаш кIезигдара дешаш къоастадара доккха дакъа юкъедахьа деза Европе тешам кхерамале чIоагIъяра а герз дIадаккхара а гIулакхий хьакъехьа конференци гулъярах барт бар.

Царна чIоагIа лоархIам болаш хIама хет, пачхьалкхенашта юкъерча гIулакхий хьакъехьа Хельсинке тIаийца принципаш лоархIаш хилар а юкъе лелаеш хилар а шайна юкъе дакъа лоаца пачхьалкхенаш чIоагIа лоаш йолга Мадридски вIашагIкхетаро дIакхайкадар. ТIеххьарча акта алапага а маIанга а хьежжа политически, экономически, гуманитарни, кхыча доакъошка цхьана гIулакхаш леладелга дегIадоаладара эшаш дар белгалдар. Европа юкъарча совещане дакъа лоацача мехкий викалий ерригIан вIашагIкхетар хургйола ха а моттиг а юкъе а йолаш, юкъаревропейски процесса а цун организационни гомний а преемственность хулга Iалашдар. Цар дIахоийт из вIашагIкхетар Бухаресте хилар шовитта лойлга хувцадена доанилга.

Мадридски вIашагIкхетаро толам бахкхар цхьатарра — хIанзарчун а хургдолчун а дакъе — Европа юкъарча совещане дакъа лоацача ерригача пачхьалкхений хьашташ дIа ма деххара да. Цудуха, цу вIашагIкхетаро тIаэца еза решенеш аьлха цу тайпара мара, из реальность ларда уллаш массанена мегаш мара хила йиш яц.

Совещане дакъа лоацараша дIакхайкаду, хIанзалца а санна, цар пачхьалкхенаша Мадридски вIашагIкхетаре цун тIеххьара документ сихагIа вIаштIехьдаккхаре мотта гIо дергхьлар. ВIашагIкхетаре дакъа лоацача кхычар а цу тайпара конструктивни никъ лацар доггдоах цар.

Совещане дакъа лоацаш йола пачхьалкхенаш кийча я Европа ерригача пачхьалкхенашца вIаши гIойлен дола бувзамаш леладе. Цул га хьежжа цар дIакхайкаду: дерригача боарамегIа политически диалоги консультацеша дIахо хьаллацаран кIоаргъяран тIехьа, дIа-юха леладу политически гIулакхаш ма хулла шераIа хилийтара тIехьа. ХIаьта иштта лерхI Европа машара кхерамален духьа парламенташа, политически партеша, профсоюзаша, кагийтой, кхалнаькха, кхыча организацеша шинна а массе а оагIоний лараш тIа вIаши доаттаду гIулакхаш дегIадоаладелга а;

цхьанкха тайпара дискриминаци а ца еш, торговле, промышленни, юртбахама, Iилма-технически доакъошка дIа-юха леладу гIулакхаш массе тайпара шердара тIехьа. экономически гIулакхаш леладечара тешам чIоагIбара тIехьа. Уккхаза шийсхона шинна а оагIон пайдане йолча ларда тIа вIаши бувзамаш оттадара боккъонца боарам болаш дола доазонаш хьадалалду;

Европа халкъаш духовно вIаши дIаьхкегIа хулга. художественни гапнаш дIа-юха хувцилга, бакъйолеи догIеней информаци йоаржаелга кIоаргдара тIехьа, шоайла дика хилар лоцига лоархIаш хулга чIоагIдара тIехьа йолга.

Совещане дакъа лоацаш йолча пачхьалкхенаша хьаллоац аьлха цун шийн компетенцеца дувзадена дешаш къестадара моллагIча тайпара гIийрта а лоазол арахьара чугIертар дунен халкъаша вIаши гIулакхаш леладара тIаийцача юкъарча нормашца тарлуш дац, аьнна хеташ а. ХIаьта из дIахо йолча хана а чIоагIа юхатохаргдолаш а йолча Польски Халкъа Республика пошки. США а малхбузен кхыча цхьадолча мехкаша а Польшана духьалйьккха «санкцеш» цар цIенхаштта харц лерхI. Польша чура гIулакхаш хIанзалца хьа санна, аьлхи Польшас ше мара къестадергдац. Социалистически Польша даим дола ха йиш йолаш я ше вежарашка долча социалистически мехкаша морально политически, экономически хьаллоацар хиларга.

Иттаи шерашка тайп-тайпара общественни строи йоли пачхьалкхенаш вIаши цхьана яьхача Европе боккъонца вахаро низ болаш машаре вIаши цхьана дахара политика мара хила йиш яц.

IV.

Дунен халкъашта юкъерча дешаех лаьца хетар дIа-юха оалаш хиннача Болгаре Халкъа Республика, Венгерски Халкъа Республика, Германски Демократически Республика, Польски Халкъа Республика, Румыне Социалистически Республика, Советски Социалистически Республикай Союзе, Чехословацки Социалистически Республика делегацеша лерхI дунен тIара хьалаш управлени енагIа хилар дукхача дакъе Азе, Африке, Латински Америке, кхыча регионашка латта тIема конфликташ дIаяхарпен керда лраш хьа ца хилийтарцеи дувзадена да, аьнна.

Дунен юкъара е регнональни уж яле а цхьанкха тайпара проблемаш яц машара средстваша шийсхо йолаш къоастае йиш йоацаш. ХIаьта керттерлар сенах латт аьлча, из латт массане боккъонца хIара мокк ший чухьара гIулакхаш, арахьара чу а ца гIерташ, къестале, хIаьта иштта дунен халкъашта юкъера вахаре цхьатаррарча боккъоний ларде дакъа лаца бокъо йолаш хилар хьалладарах, массане а пачхьалкхенаш шоай лоIамагIа хилар, цар доазонаш бIарча, хилар, границаш хувцалургйоацаш хилар лерхIарах, низ юкъехкуларен низаца кхерам тIатувсарен принципаш ца леланр кхоачаддарах. цхьацIеI держава гегемоне политика лелае е «шийн хьаштий сфера» е «шийн шна-Iоткъама сфера» оттае ца гIертарах.

Совещане дакъа лоацараша хетачох, дукха конфликташ хулийта бахьанаш дIадахара даза даргдоацар да колониализмахи расизмахи юхедисараш цIенадаь дIадахар, неоколониализма, кхыча халкъашта Iазап лоаттадарен уж лоал уттадарен политика ца леланр. Из къаьста хьагойт Африка къулбехьене эттача кхерамеча хьало, уккхаза ЮАР расисташа оккупаци яь Намиби лоалахарча африкански мехкашта духьала агрессен яра база а хиина дIаэттай. Цунна дола керда тешал дар Къулбехьен Атлантике 1982 шера дIаьсти хинна тIема конфликт.

Локальни конфликташ дунен масштабагIа долча тIемашка кхоачаш йоаржаяра бола кхерам хьабар дуккхача дакъе дувзадена да гуччакха е вешта Азе, Африка, Латински Америка. Океание пачхьалкхенаш тIема-политически союзашта юкъеозарца, блокий ша-Iоткъама кIал уж оттае гIертарца. Варшавски Договора чуйоагIача пачхьалкхенаша шоаш шоай союз шерье белам болаш ца хилар дIа а хайташ. совещане доакъошхоша НАТО членаш йола пачхьалкхенаш тIахьех шоай блока сферана кIал дунен моллагIа яле а районаш, ма дарра аьлча, Персидски залив оттае ма гIерта, аьнна.

Кризисни хьалаш дIадахаран юхатехарен тIа-тIа доккхагIа дола дакъе юкъе кхуьхь кхычарех дIаккхетанза йолча пачхьалкхений боламо, цу дакъе цар чакхдоаха практически гIулакхаш могаден хьалхацен доагIа ерригача пачхьалкхенаша. Цу хьакъехьа позитивни гIулакхаш де деваш а Африкански барт-цхьогIон организаци. Арабски мехкий лига санна йола пачхьалкхений юкъара региональни объединенеш.

Азе, Африка, Латински Америка тайп-тайпарча районашца латта кхераме хьалаш дIадахара, совещане доакъошхошта хетачох, перспективни никъ хьабеллаш хIаьа за цу районашкарча пачхьалкхенаша шоай лоалахоша дика гIулакхаш оттадаран дегIадоаладаран, машарей, вIаши гIулакхаш леладарен йолаш хьаяра тIаерзаьь тела инициативаш. Къаьстта боккхача лоархIаме я Индийски океанах машара зона е, аьнна еина предложени. ХIаьта иштта пайдане хургдар Индийски океане тIема гIулакхаш леладара боарам оттабаре тIа-тIа уж кIезигдарах еш хиина советско-американски переговораш юха йола а яь, толаме чакхйоахаре. Политически средстваша къоастае хьажа деза Карибски бассейне. Къулбехьен-Малхбоален Азе йола проблемаш. Аьен Тайнача океана районех машар чIоагIбаь гIо де деза.

Совещане доакъошхоша къаьстта боккхача лоархIаме гIулакх лерхI эттара Iаьхьенне кхерамен йола Гаргарча Малхбоалене конфликт къоастаелгах. Цар чIоагIа бехке ю Израиле Ливана чуяхарах. палестински, ливански халкъашта духьала агресси ярах. малхбузен Бейруте баьха гражданийски нах ийза боабарах. ХIаьта агрессивни гIулакхаш чакхлахара ма хьа лоацаш бар арахьара цунна гIо деш га доакхдаш хиннараш.

Совещане доакъошхоша хьалех хьем ца беш дIазаз израильски бIу Ливанера арабоаккхилга, из моцц шийн лоIамагIа, суверенитет йолаш, доазув декъаза бIаьчча болаш хулга.

Цар хьаллоац Гаргарча Малхбоален проблемаш къоастаяра Фесе хиннача Iарбий пачхьалкхенаштен правительстваштен перте латтачар совещане хьоттаь принципаш. ХIаьта Гаргарча Малхбоалене массе оагIорахьара нийсто яра: 1967 шера дехз дIалайцача Iарбий дерригача лаьтташкара беррига израильски бIу арабоаккхилга, цу дакъе Иерусалима. Малхбоален дакъа тIара бараш а; Палестина Iарбий халкъа законни бокъонаш лархIар, цу дакъе шийн лоIамагIа йола шоай пачхьалкхе хьае йиш йолаш хилар а; цу районерча ерригача пачхьалкхенашта кхера ца еэшие шоай лоIамагIа йолаш яхара а дегIаахара а бокъонаш Iалашъелга; Iарбий пачхьалкхенаштен Израилая юкъера тIом дIа е баьккха, машар оттабелга; машаре гIулакх къобстадара йола дунен халкъашта юкъера гарантеш оттаелгеи уж тIаэцилгеи — чаьх ца даькхилча даргдоацилгех шоашь тешаш хилар дIа а кхайкаду.

Уж декхараш кхоачашдара хьагулъяза яргьяц из гIулакх хьаштдола ерригача оагIонаша, Iарбий палестински халкъа цаI мара воаца законни викал хиларах тарра. Палестина Мукъаяккхара Организаци юкъе а йолаш, дакъа лоацаш йола дунен халкъашта юкъера конференци. Цига лоархIаме гIулакх де йиш йолаш а де дезаш а я ВIашагIкхийттача Къаьмий Организаци.

Совещане викалаш бахкийтача пачхьалкхенаша дIакхайкаду шоаш Иранан Иракан юкъера тIом сацийтарах царна юкъера къовсаме дола дешаш переговорашца ярца къоастадаран. Африкански Рога мехкашта юкъера доазонаш Африкера къовсамаш шоай лоIамагIа хилара лаьттан бIарчча лархIара кIийлен тIа машаре къоастадара. Централь Къулбехьени Африкера довнаш довлара хьалаш политически средствашца къоастадара тIехьа йолга.

Кубанен Никарагуанен духьала хаддаза кхерам тувсен провокацеш сиш йола политика сацийта еза, мачча бола а цар чурча гIулакхашта юкъегIертилга хьадда соцаде деза.

Совещане дакъа лоацараша дика мах бу ООН Генеральни секретара шийн викалга гIолла Афганистанаи Пакистанаи юкъе переговораш дIайолаяра.

Дунен халкъашта юкъера экономически стабильность хиларен политически хьал упаццIена хилийтарен керттерча факторех цаI я мела дегIадаьха хилар дIадаккхар. экономически дегIадахкара боарама юкъера юкъ лерраIа лоацъяр, экономика, Iилма, техника дакъе дунен халкъашта юкъера бувзамаш гармонично дегIадахкара хьалаш Iалашдар.

Цунца дувзадена совещане дакъа лоацараша бакъъо дунен халкъашта юкъера экономически гIулакхаш цIийсхон демократически ларда тIа хувцара, дунен халкъашта юкъера керда экономически порядок оттадара, Азе, Африка, Латински Америка. Океане мехкий шоай Iалама ресурсашта йиза суверенитет хулга Iалашдара тIехьара шоай позици. Цар йоах, ООН решенешка хьежжа лоархIамеча экономически проблемай хьакъехьа сихха дерригача чу а доацаш переговораш дIайолаяра тIехьа шоаш йолга.

Пачхьалкхенаша — совещане дакъа лоацараша дIакхайкаду, машар чIоагIбарен дунен халкъашта юкъера кхерамалени духьа, сагоата латта дунен проблемаш къоастаяра пачхьалкхен низаш вIашагIтохара лоархIаме форум хиларах дарра, дунен халкъашта юкъерча вахаре ВIашагIкхийттача Къаьмий Организаце лоархIам айбара шоаш тIахьехилга.

Политически консультативни комитета совещане дакъа лоацараша цIаьхха а шоаш тешашдар дIавалазадаргдоацаш лерхI; массане а юкъара машар хилийтар вай хана дIакъоастаде йиш йолаш дац дерригача халкъийн пачхьалкхенийн цхьатарра бокъо хилар баьдеш хиларах. ЧIоагIа машар хила йиш яц хIара пачхьалкхено беррига кхычар законни бокъонаш хьашташ баьдеш а лоархIаш а боли цIийсхон машар мара.

V.

ТIема кхерам мелбе йиш яц пачхьалкхенашта юкъерча гIулакхашка вIаши тешара хьал хьа ца кхелдача. Цо дIадех — политически диалог дегIайовлаярца, экономически тIемен доакъошка доагIдоагIа гIулакхаш дарца цхьана — бакъйола информаци дIайоаржаяр, великодержавни дIадехараш, расизма, шовинизма, цул къам тIех хетара пропаганда еаге, кхыча халкъашта цар шоай вахар мишта вIаштIехьдаккха деза яхаш хьехар делга. низ хьалха болар. тIема психоз хьалхьеелга соцаделга.

Пачхьалкхенаша — совещане дакъа лоацараша принципиальни лоархIам болаш лерхI машар чIоагIбарен халкъашта юкъе дувцар вIаши кхетадарен духьа информаце дакъе вIаши гIулакхаш леладара йоагIа хельсински ТIеххьарча акта принципаша положенешца лерраIа лелаяр, белгалду цу дешай хьакъехьа 1978 шера ЮНЕСКО тIаийца Деклараци актуальни йолга. Цар хьадда харцахьа лоархI наьха санкхетамаш общественни уйла хьахилийтаран воздестви еш йола кепайоазув. радио, телевидени санна йолча низ болча инструментах моллагIча а мехкашкара хьали цар политикей юкамаччахьа а йоахаш дIагойташ, уж хийрайовхаш а царна юкъе мостагIаз доллаш а дола тенденциозни духьал доацар дувцен хоамаш дIадоаржадара пайда эцилга. Цхьанна а пачхьалкхено шийн территоре тIара цу тайпара вуламе гIулакхаш леладайта йиш яц.

Сага бокъонех доача дешах шоаита пайда эца а гIерташ, реакционни, империалистически гIоараш гIерт къахьегамхой элементарни бокъонаши халкъий вахара хьаштаиш шоаш ца лоархIилга цу тайпара къайладахьа. ТIеххьарча хана цар шерра кампани йолаяй социалистически мехкашта, къаман-кортамукъален а кхыча прогрессивни а боламашта духьала. Цо де лерхIар — конфронтаци герзашца кийчлуга сихдарен, тайп-тайпара пачхьалкхенаш шоай лоIамагIа хилар ца лархIара цар чурча гIулакхашта юкъе гIертара, уж экономически дегIаахара хьалаш чоалхане дахара, кхоккам кIаьдбара процесса духьале яра политика бехкаьяккхар. Из политика йоагIаш яц беррига наьхей халкъийн массане а бакъьяча бокъонашца, хIаьта эттара хьалха бахара цар йолча бокъонаца.

Исторе урокаша дагадохийт антикоммунизм массаза а халкъий демократически паргIатонаштеи бокъонаштеи хIагIертарах, агрессеи тIемей политикех доалла дакъа хинилга. Керда антикоммунистически поход вIашагIйолла гIертаро дут дерригача нехий хьаштаьта кхерам тIатувса дунен халкъашта юкъера кхоккам хьалхьебарга.

Цхьаннена а могаргдац дезинформаци доацар дувцарен гIоина социалистически строй толхае. Социализмана Iалаьмате доккхий хIамаш карагIдаьннад экономикен культурен, къамий цхьатарра бокъо хилара доттагIали чIоагIдеча, сал дика дегIабаьса аьттув бола хьалаш хьаккллача, цо Iалашду мехка доал деча дукхача наха дакъа лоацилга, демократи хаддаза дегIаухилга.

Социализмана карагIдаьнача Iалаьмате доккхачарех цаI да суверенни социалистически пачхьалкхений шоай лоIамагIа цхьатарра бокъо йолаш вIаши гIулакхаш леладарен интернациональни солидарностен ларда тIа латта дунен халкъашта юкъерча отношеней керда тайпа хьахилийтар. Совещане дакъа лоацараша шоай коммунистически партей халкъийн лоIам хьагойтаж, бакъду социализма мехкий кхотадалар дIахо а чIоагIде, политически, экономически, культурни гIулакхаш цхьана леладелга дегIаккхувда а кIоаргде а, машарен прогрессен гIулакх бахьан доаттабеча къовсаме низаш вIашагIтоха лархIа шоаш хилар.

Цар белгалдир. хIара мокк экономически социальни дегIабара, хьалхашка увттача экономически проблемаш къоастаяра, социализм коммунизм хьалъяра программаш чакхъяхара, цар халкъий вахара материальни культурни боарам айбара гIо дар духьа йаьккхача хаьарча кIийлех тIа социалистически мехкашта юкъера экономически Iилма-технически, вIаши леладу гIулакхаши кооперированни шеръялза аргйоацилга. Цох хургда социалистически мехкаша экономически дакъе вIаши леладеча гIулакхашта юкъедихьа лоархIаме дакъа.

Пачхьалкхенаша — совещане дакъа лоацараша белгалду, хIара халкъа суверенни бокъо я паргIата, арахьара цхьаккха а юкъе а ца гIерташ, ше мишта дахаргда, моллагIа общественни строй оттаергья ше къоастаде, ше хержар лораде законни йола бокъо а санна.

Машара гIулакхаи дунен халкъашта юкъерча кхерамаленахи бола шоай бехктокхам кхета а беш, социалистически мехкаша шоай политике чIоагIа хьакъестаду идеологически дешаш пачхьалкхенашта юкъерча отношеней проблемаех. капиталистически пачхьалкхенашца шоай отношенеш делаю машаре цхьана дахара кIийлен тIа, лерраIа дIакхайкаду дегIаухача мехкашца вIаши цхьана гIулакхаш шерра леладара тIехьа шоаш хилар. Общественни строй моллагIа яле а пачхьалкхенаша вIаши цхьана гIулакхаш леладар дерригача халкъий хьаштаща, массане а юкъара машар чIоагIбар вахаро дIа ма деххара да.

VI.

ХIанзара дунен халкъашта юкъера проблемаш мел дукхача планех яле а Европерен бIарчча дунен тIарен хьал дегIайоаладара перспективаш геттара доаккхача дакъе ца тешам дIабаккха а Iалаьмате боккха низ, къаьстта а ядерни герза дакъе, болаш йолча эттара йоккхагIйолча тIема-политически союзий — Варшавски Договорен НАТО-и юкъера вIашидуьхьала латтара боарам лохбе а могаргхиларах тийша я. Царна юкъе герзашца тIом болабаларах дерригача халкъашта зуламе хIама хургдар.

Варшавски Договора юкъе дакъа лоаца пачхьалкхенаш дукха хана дехз шакъе а союз дIахецара тIехьа я, хIаьта эттара хьалхара дар — цар тIема организацеш дIайоахилга. Из предложени низ боллаза я. хIаьта цар белгал а доаних, шинна оагIоно тIема гIулакхаш кIезигдара хьакъехьарча дешигара дIа а йолаеш йоагIаш йола соглашени яре НАТО членаш йолча пачхьалкхенашца переговораш дIайолае шоаш кийча хилар.

Цхьабакъда хIанзарча ирача хьало торо хилийтац хьежаш дагIа. Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача пачхьалкхенаштен НАТО членаш йолча пачхьалкхенаштен юкъера цатешам кIезигбе, агресси хилара бола кхерам мелбе хIанзахьа а могаргдола, тIехьататта йиш йоаца бокъонца дола гIулакхаш да эпараш.

Варшавски Договора юкъе дакъа лоаца пачхьалкхенаш НАТО членаш йолча пачхьалкхенаш тIех шоай тIема низаш хилийта а гIертац, царех а Европерча а цун доазонел арахьарча моллагIча кхыча мехках а латт лерхIаш а яц. НАТО членаш йолча пачхьалкхенашна а иштта йоах шоай агрессивни уйлаш яц. Цу хьалашка шинна а союза чуйоагIача пачхьалкхенаша шоашта дунен халкъашта юкъерча правови хьасаяра шинна оагIоно доагI-доагIаш доля декхараш тIаэца духьале яра бахьен хила йиш яц. ХIанзарча хьалага диллача по къаьстта чIоагIа аьттув болаш воадействи ергьяр дунен халкъашта юкъера событеш кхы а дIахо дегIайоалаяра.

Уж уйлаш а йолаш Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача пачхьалкхенаша шоай лакхерча викалаша гIолла Къулбаседаатлантически договора юкъе дакъа лоацача пачхьалкхенашка тIема низаш вIаши юкъе ца дахарен машара гIулакхаш хьаллувцарен хьакъехьа Договор дара йола предложени дIанкхайкаю.

Договора дог хила тарлора а ядерни дар а е моллагIа дар санна дола герз а цхьаьнне шоллагIча духьала эттара хьалха юкъедоаккхаргдац. долче, цхьаьнне шоллагIча духьала эттара хьалха тIема низа вIалла а юкъебоаккхаргбац, аьнна шинна союза доакъошхой йолча пачхьалкхенаша тIа эца декхар. Из декхар дIадаржаргдар договора юкъе дакъа лоаца ерригача пачхьалкхений территореш тIа, хIаьта иштта цар тIемен гражданийски персонала юкъе, форда, фегарча, космически кеманаш тIа, кхыча цар объекташ тIа, уж мичахьа яле а.

Наьса хургда аьнна хет шинна а союза членаш йолча пачхьалкхенаша кхоачалагIча мехкашта, шин оагIорахьара союзашца цар гIулакхаш леладой а, е блокех дIакхетанза е нейтральни дале а, низ духьала ца баккхара хьакъехьа цу тайпара декхар договора тIа белгалдича.

Договора лоархIаме дакъа хила мегар шинна союза членаш йолча пачхьалкхенаша цхьаьнне къаман юрисдикцин шоашта йоагIаш йолча моттигашка гIолла йолча дунен халкъашта юкъерча форда, фегарча, космически коммуникацей кхерамаленна кхерам тIатувсаргбац, аьнна тIаийцо декхар.

Договоре тIема низа юкъе ца баккхара хьакъехьарча декхара тIатехача бакъахьа хургдолаш хет, герзаш Iоаделга соцадара, герзашта доазув оттадара, уж кIезигдара, герзаш дIадахара эффективни гIулакхаш дара хьакъехьара переговораш дикача уйлаша ерйолаш, е практически гIулакхаш кхоачашдар духьа цу тайпара переговораш толаме хилийтара кхыча кара йолча средствашца гIо дергдолаш дола декхар.

Цу оагIорахьа дергдаь хила мегар цIаьхха тIом хьовбара бола кхерам дIабаккхара, хIаьта иштта военни делегацеш дIа-юха ахийта, тIема воллайн авиационни подразделенеш ахийташ ейта новкъостал дара дола практически гIулакхаш цхьана дуцаргдолаш дола декхар.

ТIема низ юкъе ца баккхара хьакъехьара декхар лоархIаме да иштта коллективни кхерамален дерригдунен инструмент санна йола ВIашагIкхийттача Къаьмий Организаци чIоагIъяра хьакъехьарча положенеща договора тIа тардича. Цу пландe пайдане да договора тIа дIаьхаьккхача шийн Уставага хьежжа дунен халкъашта юкъера къовсамаши конфликтни хьалаши машаре наькъаца тоадара, агрессе актени йохара, дунен халкъашта юкъерча машаран кхерамаллененн тIатувса кхерам дIабаккхара декхараш кхоачашдеча хана ООН эффективность лакхъеча цхьана гIулакхаш леладе кийча хилар.

Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача пачхьалкхенаштен Къулбаседаатлантически договора членаш йолча пачхьалкхенаштен юкъерча тIема низ вIаши юкъе ца бакхарен машара гIулакхаш хьаллувцарен хьакъехьарча Договоро, кхетадеш ма хиллара, ООН Устава 51 статьяга хьежжа индивидуальни коллективни самообороне йолча цун доакъошхой дIайовккхалургйоацача бокъона доазув оттадергдоацар. Цунца цхьана шинна союза членаш цо мукъабоахартбар царех хIаранена юкъе лелаш дола союзни декхараш кхыча союза юкъе дакъа лоацача пачхьалкхенашта духьала агрессивни гIулакхаш леладе лаьрхIа юкъедоаладе мегаш хилара кхерамах. ХIаьта, долче, цу декхараша хьабеча цар кхерамалеша болча кхерамех а.

ТIема низаш вIаши юкъе ца дахарен машара гIулакхаш хьаллувцарен хьакъехьаре договор шин тIема-политически союза пачхьалкхенашта юкъе де лерхIаш дале а, цунца хьашт долча кхыча европейски пачхьалкхений бокъо хургьяр из кийчдечен кIал кулгаш яздечоа юкъе дакъа лаца.

Договор юкъхьоацаш дала иштта хьадийлла хургдар цхьатарра бокъонеш йола доакъошхой сиша бозаш болаш дунен массайола пачхьалкхенаш а юкъеозаре.

Политически консультативни комитета совещане дакъалоацараш тешаш ба цу тайпара договор даро вIашдуьхьала латта военни группировкаш а еш Европа екъалга дIадаккхара новкъостал деш, халкъаш машарен кхерамале йолаши дахар бозам болаш хиларца тарлуш хургхиларах. Цар тIахьех Къулбаседаатлантически союза членаш йола пачхьалкхенаш уих нердача инициативана чIоагIа теркам тIабахийта а цунна конструктивни жоп дала а.

Машар чIоагIбара, хIанзарча хьалашка дунен халкъашта юкъера кхоккам кIаьдбелга чеччатахьа ца далийтарен кIоаргдарен наькъе ца средстваех шоашта хетар уих Политически Деклараце тIа дIа а дадеш, Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача пачхьалкхенаша дIахойт из ойлахьдоиха гIулакх чакхдаккха гIертача беррига пачхьалкхенашца диалог е а цхьана гIулакхаш леладе а шоаш кийча хилар.

Болгаре Халкъа Республикана хьалхара
Тодор ЖИВКОВ
Болгарски коммунистически парте ЦК Генеральни секретарь, Болгаре Халкъа Республика Пачхьалкхен совета Председатель

Венгерски Халкъа Республикана хьалхара
Янош КАДАР
Венгерски Социалистически белхлой парте ЦК Хьалхара секретарь

Германски Демократически Республикана хьалхара
Эрих ХОНЕККЕР
Германе ЦаI йолча Социалистически парте ЦК Генеральни секретарь, Германски Демократически Республика Пачхьалкхен совета Председатель

Польски Халкъа Республикана хьалхара
Войцех ЯРУЗЕЛЬСКИЙ
Польски вIашагIтехача белхлой парте ЦК Хьалхара секретарь, Польски Халкъа Республика Министрий Совета Председатель

Румыне Социалистически Республикана хьалхара
Николае ЧАУШЕСКУ
Румынски коммунистически парте Генеральни секретарь, Румыне Социалистически Республика Президент.

Советски Социалистически Республикай Союза хьалхара
Ю. В. АНДРОПОВ
Советски Союза Коммунистически парте ЦК Генеральни секретарь

Чехословацки Социалистически Республикана хьалхара
Густав ГУСАК
Чехословаке Коммунистически парте ЦК Генеральни секретарь, Чехословацки Социалистически Республика Президент.

г. Прага, 1983 шу, 5 январь.

СОВГlАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

1974 шера 16 январерчу СССР Лаккхехьарчу Совета Президиумн Указага хьежжи Нохч - Гlалгlай АССР Лаккхехьарчу Совета Президиумо дуккхачу шерашкахь к1еа къахьегарахь къахьегамехь карагlдалнарш хан боллу СССР Лаккхехьарчу Совета Президиума цlарга «Къахьегама ветеран» аха медаль елла

ЛЕНИНСКИ РАЙОНЕ ГlОЛЛА:

Нохч-Гlалгlай пачхьалкхан университете гlолла:

Величко Михаил Федоровича — пенсионера.
Даштаянц Серануш Апетнаковнана — пенсионеркана.
Кулакова Елизавета Александровнана — лаборанта.
Малова Валентина Дмитриевнана — ассистента.
Перегон Семен Петровича — доцента.
Семенова Мария Ивановнана — ПО начальника.
Шипилова Мальвина Васильевнана — ассистента.

«Грознефтеоргсинтез» ахача п/о газоспасательни дакъе гlолла:

Михайлюк Владимир Петровича — бойца.

Берий стоматологически поликлинике гlолла:

Ермичева Мария Андреевнана — медицински регистратора.
Матвейчева Валентина Петровнана — лора.
Пучковская Клара Алексеевнана — лора.
Улуханова Валентина Рубеновнана — лора.
Чобырко Валентина Васильевнана — санитаркана.

Госстраха инспекце гlолла:

Гришкова Александра Николаевнана — страховой агента.
Детистова Валентина Федоровнана — страховой агента.
Денисова Надежда Федоровнана — страховой агента.

«Автоспецоборудование» ахача Грозненски опытно - экспериментальни заводе гlолла:

Аркадьев Николай Сергеевича — слесара.
Беляков Василий Прокофьевича — резчика.
Вайта Виктор Федоровича — инженер - нормировщика.
Виданова Нина Андреевнана — ОК йоккхагlйолча инспектора.
Дорохов Мефодий Матвеевича — пенсионера.
Жириков Михаил Павловича — грузчика.
Криштель Наталья Елистратовнана — болхлочоа.
Кондаров Борзана — кузнеца.
Курдюмова Анна Анисимовнана — техника.
Майгуров Николай Андреевича — шофера.
Муращенко Степан Павловича — газосварщика.
Попов Геннадий Георгиевича — электромонтера.
Пономаренко Раиса Федоровнана — керттерча бухгалтера-заместителя.
Принцева Лидия Никитичнана — вулканизаторщика.
Рябых Павел Назаровича — слесара.
Ржевская Антонина Васильевнана — инженера-экономиста.
Ситник Николай Дмитриевича — слесара.
Цыганкова Лариса Андреевнана — инженера - конструктора.
Шувалов Павел Васильевича — газоэлектросварщика.

«Чечингушмебель» ахача объединене гlолла:

Арутюнова Пайцарик Макаровнана — закройщика.
Акопян Лилия Арсентьевнана — закройщика.
Дерягланова Елизавета Павловнана — портнихана.
Мелайкинова Полина Афанасьевнана — портнихана.
Сулейманова Минифа Хасибуловнана — портнихана.
Павликова Елена Дмитриевнана — хьькочоа.
Пикулина Клавдия Федоровнана — закройщика.
Пилибас Евгений Ивановича — портнихана.
Панова Надежда Павловнана — портнихана.
Пантелеева Анфиса Николаевнана — приемщика.
Павлова Клавдия Исаковнана — портнихана.
Яндиева Ахьмада Рукъета — портнихана.

Х. Нурадилова цlерагlча Нохч-Гlалгlай пачхьалкхан драматически театре гlолла:

Ташухаджиева Асет Дашаевнана — актрисана.

«Красный молот» ахача Грозненски машинашъечу заводе гlолла:

Васюк Александра Дмитриевнана — машиниста.
Катыхин Пантелей Ивановича — инженера.
Кусмачева Евдокия Васильевнана — болхлочоа.
Меньшиков Владимир Александровича — сталевара.
Мостовиченко Лидия Анатольевнана — уборщицана.
Онищенко Мария Ивановнана — пенсионеркана.
Перхина Елизавета Михайловнана — бувзама монтера.
Пушкина Нина Ивановнана — шлифовальщика.
Рогожин Василий Алексеевича — электросварщика.
Сичкова Лидия Петровнана — уборщицана.
Сибгатуллина Равиль Хасановнана — крановщицана.
Тырин Иван Алексеевича — контролера.
Финогенов Василий Степановича — пенсионера.
Фасхудинова Аминя Балиевнана — банщика.
Шереметова Ольга Георгиевнана — пенсионеркана.

№ 32 йолча юкъерча школе гlолла:

Радионова Нина Петровнана — пенсионеркана.
Киреева Наталья Федоровнана — пенсионеркана.

Сюжа медицински гlо деча больнице гlолла:

Аласханов Хьакима — шофера.
Ишкова Мария Григорьевнана — сестре - хозяйкана.
Климович Надежда Кузьминичнана — медсестрана.
Куриленко Ефросинья Евдокимовнана — сестра-хозяйкана.
Полякова Ефросинья Васильевнана — фельдшера.
Середа Нина Самуиловнана — фельдшера.
Выхристюк Елена Андреевнана — бухгалтера.
Михайленко Раиса Александровнана — санитаркана.

Городской дез. станце гlолла:

Зимина Елена Семеновнана — лаборантана.
Миносян Сонии Арминаковнана — дезинфектора.
Наколечник Анна Васильевнана — дезинфектора.
Островская Клара Федоровнана — дезинфектора.
Савинова София Алексеевнана — дезинфектора.

«Чечингушкоопстрой» Грозненски автобазе гlолла:

Айдаева Заюпт Ахмадовнана — няняна.

Грозненски почтамте гlолла:

Яновицкая Надежда Николаевнана — оператора.

Пассажирски автотранспорта Грозненски производственни объединене гlолла:

Аконов Николай Тарасовича — водителя.

Пачхьалкхан кхерамаллен Комитете гlолла:

Бушкова Мария Филипповнана — пенсионеркана.
Панчева Раиса Степановнана — хозобслуживающена.
Солодун Марфа Кузьминичнана — хозобслуживающена.

«Чечингушсельхозмонтаж» ахача треста № 661 йолча Грозненски специализированни ШМК гlолла:

Киричка Василий Ионовича — газосварщика.
Масленко Николай Абрамовича — газосварщика.
Нечкин Федор Тимофеевича — газосварщика.

Нохч-Гlалгlай Iилма-талламан ветеринарни станце гlолла:

Коровина Ольга Георгиевнана — отдела заведующена.
Побединская Надежда Ильиничнана — пенсионеркана.

«Родина» ахача совхозе гlолла:

Абросьмина Евдокия Егоровнана — болхлочоа.
Цингиева Маска Уздиевнана — штукатура.

№ 2 йолча бера цlагlа гlолла:

Агафонова Валентина Ивановнана — медсестрана.
Ильина Маргарита Ивановнана — санитаркана.
Походнева Александра Тихоновнана — медсестрана.

«Чечингушоптранс» ахача производственно-автотранспортни объединене гlолла:

Атаршиков Александр Петровича — шофера.
Жилин Александр Павловича — слесара.
Тельнов Михаил Фроловича — мастера.

Академика М. Д. Миллионщикова цlерагlча Грозненски мехкдаьтта институте гlолла:

Сухарев Григорий Михайловича — пенсионера.

№ 1 йолча Грозненски пассажирски автотранспортни предприяте гlолла:

Колайтанов Николай Ивановича — шофера.
Корниенко Мария Дмитриевнана — маляра.

№ 12 йолча берий беша гlолла:

Сальникова Таисия Павловнана — повара.

Республикански больнице гlолла:

Балин Анна Борисовнана — керттерча бухгалтера заместителя.
Грачева Эвелина Дмитриевнана — лора.
Дащенко Евгения Алексеевнана — санитаркана.
Истомина Анна Яковлевнана — йоккхагlйолча бухгалтера.
Карнаухова Зоя Николаевнана — медсестрана.
Липская Нина Михайловнана — медсестрана.
Лазарева Клавдия Павловнана — санитаркана.
Морозова Мария Васильевнана — цергий лора.
Манченко Надежда Семеновнана — раздатчицана.
Найденова Александра Филипповнана — керттерча бухгалтера заместителя.

Грозненски городской телефонни станце гlолла:

Громадина Лидия Егоровнана — электромонтера.
Леванова Нина Сергеевнана — электромонтера.
Уварова Александра Николаевнана — электромонтера.

№ 1 йолча роддоме гlолла:

Васюк Зоя Тихоновнана — мед. регистратора.
Иванова Любовь Федоровнана — акушеркана.
Панкова Надежда Ивановнана — медсестрана.
Серкина Александра Семеновнана — мед. регистратора.

«Грознефть» ахача объединене ЖКК гlолла:

Евтеев Павел Афанасьевича — газоэлектросварщика.
Жукова Клавдия Васильевнана — уборщицана.
Исаева Хаджиата — хьькочоа.
Сафиулова Эмиля Алежовнана — уборщицана.
Эльтуева Дешена — уборщицана.

Республикански кожвендиспансере гlолла:

Кобцева Раиса Михайловнана — медсестрана.
Утешева Нина Ивановнана — лора.

Грозненски педагогически училище гlолла:

Мустафинова Табарика — техничкина.

Грозненски телеграфе гlолла:

Рязанова Лидия Анатольевнана — телеграфисткана.

Дика чакхдаьккхар пятилетка шоллагlа шу Сунженски районан Ленина цlерагlча колхоза хьайбаш леладераша. Масала, январь хьатlакхоачаш пачхьалкхенга еккар шера план 1250 тонн йолаш 1850 тонн шура, хlаьта дулх шера планал 9 тонн дукхагlа.

Цу толамашка кхача геттара доккха новкъостал дир колхоза шоллагlчо ферма коллективо.

Хlаьта цхьан хана тlехьаюсаш яр из ферма. Цхьабакъда, цунна кулгалле Ю. Дешниев веначул тlехьагlа дерригa хуьцаделар. Нахаца та, хьалхашка латта лехараш кхоачашдара уж оарцагlбаха хоьш волча цо лоацачa хана тоабир ферма болх. Ше белхе геттара тlера волча цо эггара хьалха чlоагlйир къахьегама дисциплина. Цунна доккха новкъостал дора ферма толашагlа болча доярказа Добушева Хьавас, Сулейманова Ялас, Нохч - Гlалгlай АССР заслуженни хьайбаш лелалер яха цlи лелаеча Ачханова Исматас, кхычар. Хlанз уж ферма совета юкъебоагlаш ба. Цу тайпара барт болаш дика коллектив вlашагlъеллар Ю. Дешниева.

Н. ВОЛГИН.

СУРТА ТlА: Ленина цlерагlча колхоза № 2 йолча ферма бригадир Ю. Дешниев.

В. ТИМОШЕНКО сурт.

Социалистически яхье хьалхалаттараш болча

Тlера ца дувлийташ, маша лоха на болийташ хьайбаш Iангара дахара Шелковской районa хьайбаш лелaдераша даь кхайкарал Ачхой - Мартановски районе хьалхарчарца «Вашутский» совхоза шурий ферма къахьегамхоша хьалъяьцар. Цу кхайкарала жоп а луш цар дош делар керда шу хьатlакхоачаш Даьхенна планал дукхагlа 30 тонн шура дlаяла, хlаьта тlадоагlача шера хьалхарча квартале планал совгlа 6 тонн а йолаш 36 тонн дlаяла.

Хlаьта мишта кхоачанду Бамутарча хьайбаш лелaдераша шоаш деша дош?

Толаме кхоачашдир цар дlадахача шера шоаш тlаийца хиина социалистически декхараш. Балха оасарле а темпаш а кхы лох ца йолийташ къахьегаш ба уж хlанз а.

Дика лоархlабу шоай декхарех дулха хьайбаш кхоабараш а. Масала, план 210 грамм йолаш дийнахьен буса юкъера лаьрхlача 645 грамм дулх тlакхетийт цар.

Дега боккха тоам беш хlама да шура соахка а Iуркогlа а чул дукхагlа яьккха хилар а. Масала, 1982 шера 11 бетта яьккха шура 1981 шера хинначул 4,6 тонн дукхагlа я, хlаьта пачхьалкхена дlаеннар 15 тонн дукхагlа. Цу толамга кхача карагlдалийтар, искусственно кийчъеча шурийца Iасиллаш кхоабилга вlаштlехь а даьккха, боахама чурча гlулакхашта кlезигагlа шура дlайоххийташ хиларо.

Декабрь бетта хlара дийнахьа юкъера лаьрхlача 4,5 — 4,8 килограмм шура йоаккхаш хьабаьхкар цу ферма къахьегамхой. Геттара лакха я хьоанала — 4,2 процент. Цу гlулакхаша вlаштlехьдоалийт Даьхенна хlара дийнахьа 400 килограммал кlезигагlа йоацаш шура дlаттела.

Социалистически яхье шоайла къувсаш хьабоагlа цу ферма доярказ: Метрищева Малика, Мурдадирова Зайдат, Байсарова Беса, Сигаури Зоя. Яхье хьаллара шин моттиг хlанзарчоа, Метрищева Маликас Мурдадирова Зайдател делаш. Масала, Маликас 1982 шера 2800 килограмм шура яьккхий, хlаьта Зайдата — 2760 килограмм. Шоай планаш кхоачашьяьй Байсарова Басас а Сигаури Зояс а.

Уж толамаш дага геттара доккха новкъостал дир бежа Iуша Цокриев Мохьмадел Батигов Майрбекел. Цар Iуьнал дешi доле доалан латта моттигеш массе хана цlена, екъа хул. шиъ ханнахьа кхоаб, хий меладу хьайбашта, деана арадоах.

Малагlча гlулакхаша вlаштlехьдоалийт цу коллектива кхетам оасаре хьаяьхи?

Доалан кхабара къаьстта йоакхо ю ферме. Рационага хьежжа доагlа доакъар цхьа килограмм тувла ца йолийташ дlаяхачийта гlерт хlара Iаттага. Дерригача доалнина цхьатарра лац доакъар. Дукхагlа шура дучарна дукхагlа тел из. Доанза диса доакъар дlаяхоссац. Цунах мопа доакъар а техе доазана бийсан дуартдолаш юха а хьашта дулл.

Хаддавза тlехьоллам лоаттабу доахан цlена хилийтара. Цудухьа цlена хул шура а. Ерригa цхьоалагlча сортах йолаш дlалу из хlаьа пачхьалкхена.

Тlеркан тlабоийт доахана Iул тоадара а. Хlара етт бахха дlаязъаь, цо хlара шера луш йола шура дlаязъеш леладеш журнал да ферме. Етт къабелча цунна мотта дlаоттадара хьалхе а шинар кхеду. Из а дукха шура дуча Iатто даьча Iасилгах хьалкхеду.

— КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленумо тlаийца Кхачан прогр а мма кхоачашъеча доккхагlа дакъа юкъедахьар духьа пачхьалкхенга шура йоахкара цхьайтталагlча пятилетка кхаь шера план шин шеран ах шеран кхоачашъе, хlаьта пятилетка план дить шера яьккха дага я тха коллектив. Хlана къаьстта йоакхо ю оаха хьайбаш Iангар дахара. Кораита кизгаш теха, тховнаш дохьдаь, еха на1арши, хьаьш, кlайкъеваш тоаьь майчийр хьайбай помещенеш, — йоах ферма заведующе Мурдадиров Шамсудина. — Iалашдаьд доакъар а. Хьайбаш цхьан шеран ах шерал кхабба кийчдаьд на. Дерригa ферма юкке хьатlадена а да.

А. АРСИМЕРЗУЕВ,
Ачхой-Мартановски районни газета белхахо.

Доазол дехьара

Малийски калейдоскоп

КЕРДА ДЕШАРА ШУ

Шоаш хьаль тиьо шу дийзар укх шера белгалдаьккхача Бамакорча эрсий мотт Iомабеча курсашка дешара шу доладеннад. Ладугlаш вола 400 гаргга саг ва малийцашта дика йовзаш йолча Баба Диарра ахача улица тlарча здание аудиторешка занятешка ухаш. АПН корреспондентаца къамаьл деш эрсий метта курсий ректора Катунин Алексей аьлар: «Тха дешара процессах хургa «Мали — СССР» ахача доттагlала обществацев Мале культура Министерствацев цхьан оттаьча СССР 60 шу дизара хетадеча гlулакхий шеррача программах дlадаргдоаца дакъа. Дукха даьлар тха курсашка дешаш бараштa дуккхача къамех латтача Советски пачхьалкхен историх хlанзарча ханарча вахарахи доза хlамаш. Курсий активисташа СССР лекцеш еш столице сашa, цитта провинцешка а, ерга фотовыставкаш, хьожарга Советски Союзах долча кинофильмашка».

КАГИРХОЙ ГАЗЕТ

«Сукаабе Мали» яхилга «Мале кагирхой» яхилга да фулу меттала. Из цlи таллай Мале кагирхой Къаман союзо хьаллара номер Бамако араяьнначи шин бетта цкъа араюлача органах. Газета передовой статьи тlа кхайкадаьд из арадоахараша, цо де лерхlар, къонача малийцашта уж къам дегlадоаладара, «демократе, прогресса, социальни нийсхон» общество хьалъяра юкъе хьинаре дакъа лоацаш хургболаш кхетам балар да аьнна. Газето тlаьхех ше дешараш континента ерригача демократически организацешца цхьана африканций барт тоабара къовсам лоаттабара, къамаш мукъадахара болам хьаллацара, кхыча мехкашкарча кагирхой демократически организацешца доттагlийи бежарийн гlулакхаш леладара, дерригача дуней тlара машар бахьан къовсам лоаттабара. «Сукаабе Мали» уттаду империализман неоколониализман мехка тlера ца доалийтача экономически культурни тlехьадисарца къовсам лоаттабара декхар.

Керда газет даькъала дувцаш ше дlахьийтача кехата тlа мехка президента инарала Муса Траоре тlахьийхар кагирхой «шоай беррига низ дерригача малийски халкъа дикагlа йола кхоане хьаяра тlабахийтара».

ТlЕХЬАДИСАРАШЦА КЪОВСАМ ЛОАТТАБЕШ

Мале финансай министра Дрисса Кейта заявлени йир, маьлха энерге Регионални центра организационни комитета заседане, цу организаце штаб-квартира болх бера эша хьалаш хьаде ний ча я Бамако аьнна. 1983 шера малийски столица цхьан районе — Бадалабугу хьалъе йолаш лаьрхlад центра здани.

Центр хьалъяр Малхбузенафрикански экономически сообщества (КЕАО) проект я. Цу проекто де лерхlар да маьлха энергех, хlаьта ишта мехеш биомассан энергех пайда эцара торонаш йовзари реализаци яри. Из юкъе йоалларах хургда КЕАО а СИЛСС а (Сахелерча йоккъала духьала къовсам лоаттабара йола Пачхьалкхенашта юкъера комитет) мехкаша регионе цхьан гlулакхаш леладара шерра программа чакхйоаккхача лоаца дакъа. Сахельски зона мехкашта Iаткъаш хlама да энергетически ресурсаш геттара кlезига хилар, хlаьта энерге керда иссточникаш лехаро гlо дергда царна тlехьадисар дlадаккхара лоаттабеча къовсаме.

IАЛАМА РЕСУРСИХ ХЬАЬКЪАЛЦА ПАЙДА ИЙБАР ДУХЬА

Бамаке Сахела Институте хилар «Юртарча даьгlенай овсарле» яхача СИЛСС проектах йола регионални семинар. 1968 — 1973 шерашка Iаламата чlоагlа йоккъал эттачул тlехьагlа Сахела зоне хьайбаш леладеннга юкъадоладара а из гlулакх дегlадоаладара а де декар да хьайбаш леладеча балхаш деча гlулакхьхойн технически персоналея знанеш навыкаши лакхъяр. Цу гlулакхашта даьгlенай овсарле лакхъяра, Сахеле тlакъела бацоагlаш совьяхара, цигара хьайбаш кlеззиг ца далийтара фу де деза хьожаш тохкамаш даьа СИЛСС. Цудухьа дар семинаре аьтта кертера дош Iалама ресурсех хьаькъалагlа пайда ийбар. Цига даькъа лаьцар Верхни Вольтерча, Негерерча, Мавританерча, Гамберча, Сенегалерча, Малерча специалисташа.

Виктор ОНУЧКО,
АПН соб. корр.

Дешанза хилара духьала лоаттабу къовсам — революционни Афганистана кулгалхоша лелаеча политика лоархlамегlа долча лостамех наl. Из социальни зулам юкъера дlадаккхар къонача республикана къаьстта чlоагlа лоархlам болаш да. хlана аьлча 1978 шера апрельски революци яlалехьа мехка бахача нахах сэткъем итт процент бола нах дешеи язден ца ховш хиннадаь. Хlанз Афганистане боккха болх бу дlаяхача замах юхедиса из гlулакх дlадаккха гlерташ. Дешанза хилар дlадаккхара йола 30 эзар курс я мехка хlанз болх беш. Цар чу дешаш 632 эзар болхлой вхархой волаш. Цу лоархlамеча участке болх беш 14 эзар совгlа хьехархо ва.

СУРТА ТlА: Кабуле дешанза хилар дlадаккхара йолча курсашка.

ЧТК—ТАСС сурт.

МАЛХБУЗЕН ЕВРОПЕ КЕРДА АМЕРИКАНСКИ РАКЕТАШ ОТТАЯРА ДУХЬАЛА

— Оаха де лерхlар да Рейгана администраци герз хьаделга сихдара, дунен халкъашта юкъера кхохками конфронтаци соиъяра наькъа тlара яккхар. Тхоай лоархlаме декхар лерх оаха общественность Вашингтона милитаристски политикана духьаларча къовсама оарцагlъяккхар, — аьлар АПН корреспондента В. Марковна интервью луш США машара Совета исполнительни комитета члена Фрэнк Чэпмана.

— Тха мехкара тlема духьалара болаш, — белгалдаьккхар цо, — чlоагlа хьалхьоабир Малхбузен Европерча машара тlехьарчар хьинар цlакъха а ца хиннача тайпара айдалар бахьан долаш. Хlанз цо чулоац Америке бахача наьха деррига тlоанаши идеологически позицеш духь-духьа йле а сихдаь герз хьаделга соцадара а, ядерни тlом цахилийтара а леца барта йола дукха организацеш.

— **Дуццал, боккъала а, шоай мехкарча ядерни герз хьа ца деш соцадара тlехьарча болаш.**

— Ядерни герз тохкамаш деала. хьаделга, дlанийсделга цинин а оагlойн соцадар дlадехила хетаргахьа ерригачи тlема духьаларча организацей юкъера тlулакх а хиина цlаттед хlана. Цу болама масштабаш йоккха хилара тешал ду, къовсттадаь аьлча, США конгресса цхьадола даькъа юхахоргача хана гучадийнараша. Калифорния яхача американски эггара йоккхагlа йолча штатен кхыча ворхl штатен, хlаьта ишта дуккхача округашкен городашкен а дукхагlа болча хярмархоша къаьгга хьахьекхар шоаш ядерни арсенал гlорайитара тlехьа хилар.

Машар хьаллоацаш бараша даьча лоархlамех, хlанзле а 30 процент гаргга болча американцаша хьаллоац из идеи. Хlаьта ядерни герз гlорадайтара тlехьара беррига болам шийн созбаларга диллача 60-гla шераш чакхдоалачен 70-гla шераш доладенначен хана Вьетнаме американцаша яьча агрессена духьала яьча массови тlема духьаларча выступленеел тlехбаьшаб.

— **США тlема духьаларча болама юкъе малагlа дакъа лоац хlанз американски профсоюзаша?**

— Тха мехкара эггара йоккхагlа йола профсоюзаш дlадахача шерашка, из новкъостале а, цкъаза тlема духьаларча болама юстара латташ хулар. Ишта дар, масала, 60-ча шерашка. Цхьабаьъда тlехьарча хана профсоюзашка а дикагlа кхетадеш латт къахьегамхой вахара лоархlаме хьашташи бокъонаши хьаллувцар машар ца бохийтаран чlоагlбаран, герз сихдаь хьаделга соцадара лоаттабеча къовсамца айхха бувзабенна хилар. Цу тайпара вывод ю профсоюзни дешаташа США хlана латтача социально - экономически хьалашта анализ йича а.

«Рейганомика» цlаккха а хинначу бесса совбаьхаб бе болх боаца нах: профсоюзий дашеех, 15 миллион совгlа саг ва бе болх боацаш виса. Хlаьта а тlема кийчо яра ахча дукхагlа хьожаде яхаш тlагlерташ да Iкlай цlа. Хlанз укх сахьате США этта социальни - экономически ситуаци из да тlема расходаша наха болх бара йола моттигаш сов а ца йоахаш кlезагъеш хилар хьагойташ дола масал.

Тlе-тlа дукхагlа хулаш боагlа хlана эггара хьалха ядерни герз гlорадийта яхаш бола Американа машара тlехьара нах хьаллацанза барт цахилар кхетадеш бола профсоюзни активисташ. Чlоагlа териам тlавхийта наьнай профсоюзаш тlема эша хlамаш арахецаш йола предприятеш машара рельсаш тlа яхара проблемана. Профсоюзаш шерра тlема духьаларча болама юкъеозара чlоагlбу цу болама база яхы а шерьа шоай йиш хургхиларах а, хlаьта цу наькъаца США администрацена давлени е шоай йиш хург хиларах а бола цу болама юкъе дакъа лоацарий тешам.

— **Мел лоархlаме хет США машар хьалловцараша гаьна яхара низ юкъера бола американски керда ракеташ Малхбузен Европе дlанийсъяра планашта еш йола духьале?**

— Уж планаш кхоачашъелга вlаштlехьа ца далийтар Малхбузен Европа мехкашкарча меттал, вlашагlкхийттача Штаташкарча а тlема духьаларча болама номер цаl йола декхар да. Ткъамаш дола ракеташи «Першинг-2» яхараши малхбузехьарча пачхьалкхений территоре тlа кхачаро совбоаккхаргбар ядерни кхерам. Хlаьта Европе ядерни тlом хьайча цунах дувцилга а йоацаш дерригача дунен ядерни катастрофа хургьяр. Цудухьа тхо гlерт гаьна яхара низ юкъера бола керда ракеташ Малхбузен Европе дlанийсъяр европейций нхерамзлена меттал, тхоай континента тlа бахача наха а кхераме хилар американцашта дlагойта. Сона хетачох, уж ракеташ цхьадолча малхбузехьарча европейски мехкашка дlанийсъе лаьрхlача 1983 шера, керда кхы а низ болашагlа йола массови выступленеш хургья аьнна. Цу тlа со тийша ва США а Европа мехкашка а тlема духьаларча боламе дакъа лоацараша цхьан еш йола йоккхий акцеш укх шера хlанзалца мел хиннарел а дукхагlа хургхиларах.

(АПН).

ФРГ. Лаьттан тlа машар лоаттаберан чlоагlбаран тlехьара беррига къахьегамхой къовсам вlашагlтохен хьалхьоабеи безаш хилар белгалдаьккхад Германски коммунистически парте тlахьехамагlа Эссене чакхъяьннача дукхача наьха митинге. ГКП кулгалхоша цхьана цига хиннав США Коммунистически парте генеральни секретарь Гэс Холл. «Дерригa а машара! Ракеташта меттел болх!», яхача девизагlа хиннача митинге дакъа лоацараша хаьдда харцахьа лаьрхlай ядерни герзаш Iоаделга сихдеча США а НАТО а доаза деча гlозараша лелаю агрессивни политика.

СУРТА ТlА: митинга президиуме — ГКП председатель Г. Мис (юкъеравар) США Компарте генеральни секретарь Г. Холл (аьттехьара шоллагlвар).

ТАСС фотохроника.

ТХА КАЛЕНДАРЬ

10 январе — А. Н. Толстой вань 100 шу

Алексей Николаевич Толстой — гІоранмма советски яздархо, патриот, гуманист, универсальни хІана яц аьлла творчески диапазон йолу художник, бІаьхий боле эрсий могт Іалашдате дика хоаш хиина дика тоаьлча литературин формаш мастер.

Сийлахь Йоккха Октябрьски социалистически революци яьнначул тІехьагІа кердача социалистически культурагІа дІакъаста йина йоаца дакъа хиина дІаэттий яздархочун произведенеш.

«Хождение по мукам» яха трилоги — из дакъе а йоацаш бисача наьха трагеди, художникаа шийра деррига вахарца лайнар дувцаш йолу произведени, шийна халкъа дегагІоалех а гІайгІанех, а, цун къовсамех, а кхаламах а дІахкета ирча хилар дувца сийрда гІиля.

«Петр Первый» яха роман эрсий къам дегІадоагІача хаьрча хувцаший цхьан моментерча цул кхалах йола йоккха эпопея хиина дІаэттад. 1941—1945 шш. тІамийрзаа цо яздаьча публицистике хьахьехад йоккха халов тІаьттача хала денах гойтача советски наьха Іалашнате дика гІулакхаш.

Яздархочоа енна хиннай Ленина ордень, Къахьетама Цlеча Байракха [redacted], «Знак Почета» яха орден, медалаш.

СУРТА ТІА: яздархой Алексей Николаевич Толстой (1883—1945 шш.).

ТАСС фотохроника.

ИСКУССТВЕННИ КЛИМАТА МАШИНАШ

Промышленни кондиционераш хьаэра девьъера йоккха опыт Іоаьй Харьковерча машинаш ераш. Цу искусственни климата машинашна кхоачашъюлургья дукъ-дукъа функцеш: производственни помещенешкарча фена, цунах боалла доминенна йола кхы хІамаши дІа а йоахаш, обработка яр; автоматически регуляторий гІоица из шелде е дІоахде. Цар йиш я предприяте цехе технологически процессаш лийса лелара я болхлошта къахьегара а эша нормальни хьалаш лоаттадара а хила еза хувцалуш йоаца температура лоаттае, фен тІунал пхьатара лоаттае.

Отрасле хьалхле лелаерех цаІ йолча «Союзкондиционер» яхача производственни объединене керттера предприяти я Харьковера завод. Цун я шийна лакхамеханизированни производство, кондиционерий керда хІанзарча хано дІадехараш дукхагІа доахкаш йола моделаш уттаю шийна конструкторски бюро, цар производства технологи.

Харьковски марка тІалатта кондиционераш экономичность лакха йолаши тешамени хилар дика хоаш да вай мехка меттал, цун доазонел арахьа а. Царна экспорт ю дукхачеча тІарча 30 совгІча мехка. Дукха ха йоацаш яьнийтай, масала, КНДР тайп-тайпара инзалаш дола 22 кондиционер. Из заказ моллагІдар сапна дацар. Вокхъалдар аьлча, дика чоалхане а дукха къахьегам тулоацаш а я кондиционераш хьаэра процесс.

Царех цхьаераш хьаэра мІираш а кхыметтал бетташ а эш. Укхаза де дезаш хиннар дар, КНДР климата спецификица теркал а еш, машине модел оттаяр. Амма из новкъа хилайзар заказ кхоачашдара хана. Цул совгІа, ерригга парти белгальаь хиннача ханал бутт хьалха дІахьачийтар Халкъа Корее.

Николай АФАНАСЬЕВ, АПН корреспондент.

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА КОТАПОН 40 ШУ ДУЗАШ

ТІЕМ ТІА ТОССАДЕННА ДОТТАГІАЛ

Дукха ха йоацаш шоай тІема ханара доттагІий: «Дружба» яхача картонамий фабрика директор Котиков БаІадалий Хьажмурд, «Кавказ» ресторана директор Ахмадов Абдулла Ахмадович, «Шалинский» совхоза директора заместитель Кагерманов Рамзан Усманович волча хьошалгІа вена хилар Керттерча командоване резерверча № 360 йолча гаубични полка дивизиона командир хиннa, хІанз отставкера инарал-майор Емельянов Анатолий Егорович.

1941 шера 25 июне тІема юкъе а баха из чакхбелалаша йолча хана цхьана хиннаб уж. Белоруссе, Украина мукъайоаккхаш, Московски, Орловско-Курски тІемашка дакъа доацаш. Одер яхача хи тІара чІоагІале эшаеш, моастагІа шийна доазон тІа хІалакеш хиннаб. Цхьана вІашагІкхийтача доттагІаша юха а дийцар шоай тІема лаьнъех, дагайхар Дакъе бахьан шоай вахар дІадена новкъостий, хІаьта тахан мапара вахаре дІахо муд боакхаш бараш а бицбалаьяр.

Юхьанца уж вІашагІкхийтар 1939 шера Белоруссе. Уж цхьана хиннача полке гІулакх дІакъош бар вай мехка дахача дуккхача къамий къонгаш. ХІаьта, баккъдар аьлча, дукхагІа-м Къулбесета Кавказе батараш бар: вай республикера бараш, дагестанцаш, хІирий, черсий, балкхарой, кхьабараш.

— Дика дагадоагІа сона, — йоах Х. В. Котикова. — 43 шу хьалха тхоай полке, Ленинградски артиллерийски училища а яьнна 15 къона лейтенант вайта. Веррагаш кхий долаш, дегІаца низ болаш. тІех аьнна бар уж кагий нах. Царна вар хІетта коммунист хинна вола Емельянов Анатолий Егорович а. ХІанз царех дийна висар кхо саг мара вац. Вай цига венар воацаш отставкера полковник Тиит Андрей Антонович — хІанз Эстонски ССР Нарвени КПСС горкомерча партийни комиссе председатель, Советски Совета Турпал отставкера полковник Бачинский Дмитрий Григорьевич — хІанз Львовски политехнически института кафедра заведующий.

— ДагайоагІий шоана тІом дІаболабеппача хьалхарча дийнахьа хинна миттиг, — аьле къахьалоацаш юкъеводаш А. А. Ахмадов. — Цига доп оалаш хиннача ІиА. Анатолий Егоровича, тха массане датара уйлаш йийцар.

— Ваккъа. — йоах инарала. — Из цу хана сай къамаьл: «Даькъала хийла цІе Берлине» яхача дешашца чаккхдаьккхар. Вай цу хана а вІалла шен дацар воаш. Гермае прогрессивни низаша котало йоаккхаргхилара. ХІаьта а хьанкхарча шерашка чІоагІа хало е оаш юхатІехьашкахьа доала дийнар. сона из бахьан долаш салташта хьалхашка даь кетар. Ваккъа, цаьна тІехьа дегчу курал йоссийташ доле денош а шераш а кхар.

ТІема къаьна денош лаьттача хана вокхагІа вола лейтенант хиннача Емельянов дивизиона командир хилар, зІамагІволча лейтенантах Котиков — управлене взвода командир, старшинах Ахмадов — дивизиона парторгг, Кагерманов — батарея комиссар.

— Хала а иштта а денош кІезига хиланзар. баккъда, со тешаш вар тхоай артиллеристех — йоах хиннача командира. — Хьаэцарга вай Абдулла Ахмадович. Денал доала тІемахо, тешаме, доттІ цІена новкъост хиларца белгала вар из. Цудухьа ца хоаш хинна хІама лархІа дагІац радистий отделене командир хинна из коммунисташа шоай тхьамадалла харжар а. Зубцово яхача городa йисте хала чов хилар цунна. баккъда, хІаьта а тІалилла гІулакх кхоачашде аьттув баьлар.

ХІаьта из иштта хиннад. Дивизиона хьалаьйцача моттигера тІаьха водаш хилча шаьрача гІолла вахи везаш хулар. тІаькха немцаша даим гераз деттарца чІоагІа новкъарле йора. Кхыметтел цкъаза йоккхийча топашта эша пхорч доацаш дусар из бахьан долаш. Цкъа иштта цкъаь цаІ машин моастагІчо чаьх ца йоалийташ дисар тхо.

— Со гІоргвар цига, — аьлар командирага старшинас Ахмадова.

— Кхьча тайпара хьал этта моттиг хиналларе вохийтаргвацар, хІаьта хІана ца вахийтача валац, — аьнна цун ниль даькъала бийца наькъаваьккхар из Емельянова.

Гонахьа каст-каста лелхаш снарядаш а йолаш, полуторкаца дІачаьхлелха вІашеІехьдаьлар цун а из лелхаш хиннача шофера а. Баккъда геро тІа а детта юхадоагІача хана кхы а листагІа ювлар снарядаш, хІаьта царех цаІ кабинана улла. Ахмадов ваьгІача оагІорахьа, яьннача тІехьагІа фортах гарг а кхийтта, батара мерий чура. Лергашнара цІий детта доладелар. Ше тІера чу а кхоссавенна, шоферага из хулаш сихагІа дІагІо, аьнна хоамай да елар цо.

Шофер кхы зе ца хулаш дІакхаьчар, баккъда. Абдулла госпитале вихьар. Цига дукха хьевеланзар из. Кастлуш дивизиона юханкхьачар.

ХІаьта инарала безаме шийна новкъостошта бІарe а хьежаш дІахо дувцар:

— Котиков Хьажмурд къонахчал доалла разведчик вар. Артиллеристаш хетаргахьа топаш кхувса йиш йолаш бац. Из дара царна эшшан бац расчеташ. ХІаьта из гІулакх дика карагІдолаш вар Хьажмурд. ТІехкха даиман кхиххьа ца Іеш есараш а кхувлар цо.

...Даим яхар санна гІашлой хьалхарча порядкашка полаш хиннача цунна цхьа бІаргадайра мел Іатгкьаш а хьулавеннача немций цхьан снайпера етте топ. Цунга сальна хьожаш хиннача разведчикa хайра из вола моттиг малагІа я а цунна тІакхача торо йолга а. Бийсотlаьттача цхьаькха цхьа новкъост а вайниха къайлагІа цунна тІабахар уж. Цунна гарга кхаьчача новкъостага укхаза сабарде, аз гІо дийхача оарцагІвагхьа хьо аьнна, ше тІааахар из вагІача. ТІакхоссавенна немце вожаве а цул тІехьагІа новкъостаца цхьана из вийкха а вийхха, дивизионе хьаноалаве а нагагІдаьлар царна.

МоастагІа юкха а веш, дІахьалхашкахьа йодаш яр поли. Немций бІаргІаларе баьнаьбар. Цу хана капитан хиннача Емельянова принава хьисапе доацаш аьлар:

— Сова хов шо деррига чІоагІа кІаьдденийга, шийна лоІамагІа разведке гІоргвар малав? Масеха саг вар раьза хиннар. ХІаьта командира царех белгалдаьккхар Котиков Хадиков.

Низткъа мара дІавоха ца лушийн Іаьрика яр бейса. Новкъостий моастагІа хила веза аьнна хеталуча оагІорахьа дІабоахар. ЦІаьхха Іехаш дола жІалеш хьаьхезача юрт гаьна йоацалга хайра. ЦаІ укхаза юха а сеца вок дІахьалхашнахьа вахийта лаьрхІар. ХІаьта малав гІоргвар?

Котикова, — со гІоргва, — аьлар. ХІаьта Хадиков ше вахача баккъальа хеташ вар. Вай шакхе а кавказен ва, тІаккха Іаьдалаш а цаІаш да. воккхагІчунга хьалхале хила еза, хІаьта шерашка диллача со ва наха везар, аьлар Хадикова. ТІаккха раьза хилайзар Котиков. Цо, тІема Уставага дилача, со ва заместагІа дактагІа аьнна, хоадабир из [redacted].

Хьажмурд гарга кхаьчача из хоавеннача немцаша герз детта доладир. «Юхавала!», «Юхавала!» кхаш Хадикова цІогІа деттарех хІама хилаьзар. Геро мичара дуьх хьожаш бІаргдоагІаш уллар разведчик. Цар ена даимеш хоадам болаш хилар бахьан долаш шоллагІча дийнахьа низткъала доацаш из юрт хьаякха вІашІехьдаьлар вайбарий.

...Итташ шераш дІакхад. хІаьта а тІа-тІа чІоагІдале мара кхы мелуш дац тІем тІа тоссадена доттагІал, царна ха корайоагІа каст-каста шоаш тІемаш дахча моттигашка — Ореле, Курске, Львове, Житомире, Калинине — вІашагІкхета. Вай мехка тайп-тайпарча моттигаш ка бах хьалха цар цІивзноне хинна ветеранаш. Царна дІа-юха къахаташ ухийташ хаддана бувзам лоаттабеш ва инарал Емельянов Анатолий Егорович, хьалха цар дивизиона радистка хинна цун сесаг Алина Иосифовна. Цар дукхача шерашка къахьегар бахьан долаш хІанз хоаш да бІаь совгІа саг вахаш а болх беш а мича ва. Царех цхьабарий цІи яьккхача а хоаргда уж баха моттигаш чІоагІа бе-бе халар. уж тайп-тайпарча къамий викалаш болга: Голубовский Антон Степанович — дивизе политотдела начальник ва. Михайлов — чуваш, Чебоксарски тракторни заводa цІи хеза болхло. Назаренко — украинец. Елдашев Хьамид — узбек. Тюрбеев Николай — калмык. Эльсаитов — киргиз. Магомедов — дагестанец. Росляков — белорус. Сизых — эрсе. вай мехкахой: Ахмадов — нохчо. Хадиков — хІирe, Котиков — гІалгІа. Цхьан дешаца аьлча вай Даьхен деррига хІана дац хьиначa къамий викалаш.

А. КУНИНОВ.

Наха лерттІа гІулакх ду

Итт шу совгІа за яьнай водителаш Царoeв Іумаpса Нахаттинев Мустафаси Назрановски автотранспортни предприяте болх бу. Йоккха опыт йолча водителашна хаьхаьннахьа де дезаш дола гІулакх деш лелаю шоай автобус. Цудухьа вІаштехьдоал новкъостий наьха хьашташ лерттІа кхоачашде. ЦхьайттталагІча пятилетка кхаь шера 26046 сом пачхалкъана кассе дІадала дезаш бар Іумарш Мустафаш. ХІаьта цар хІинале 27397 сом дІаденнад.

М. ГУРОВ.

КХУВШБОАГІАРИЙ ЯХЬАШ

Укх деношка город Оренбурге дІайолалу кхувшбоагІачи, шийна лоІамагІа латаш болчарна юкъе «Урожай» общества Центральни Совета чаккхйоаккхаш йола яхьаш.

Цига дакъа лаца кийчлуш ва Нохч-ГІалгІайчоера бархІ атлет. Царна юкъе ба. спорта мастерала кандидаташ Хизриев Мовладин, Исмаилов Шарпудин, Баймурадов Магомед, Устарханов Шамхан, Дарцуев СаІид, Банхаев Рамзан, Висхаджиев Абу, Бетимурзаев Альмад.

Цу яхье вай спортсменаш кийчбеш ва «Башлам» яхача спортивни школа тренер СССР спорта мастер Магомадов Асадулла Магомедович.

А. БЕК.

САЛОІАЧА ДЕНОШКА

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. 9.00 Болх беш я «Могашал» яха клуб. 10.00. Болх беш я кинодезарий кинолаборатори. 11.00. «Саькъердаме фаьлгаш» яха кинофестиваль. 19.00. Болх беш я «ВІашагІкхетар» яха дискоклуб.

Химиков культура Дворец. 10.00. Къонача техника цІей. 17.00. «Екаш я Союзни республикай [redacted] духовой оркестра концерт. 18.00. «Хьансарча мехка гІолла» яха кинообозрени.

«Красный молот» завода культура ЦІа. 15.00. Болх беш я Іалам дезарий клуб. 19.00. Болх беш я «Фонограф» яха дискоклуб.

Театральни майда. 10.00. Радиоконцерташ. 10.00 сахьат даьлча гІоне болх беш я аттракционаш, буфеташ, киоскаш. 11.00.—13.00. ГІор - Дадеи Снегурочкаси дакъа лоацаш йола кердача шера хетаьль представлени. 14.00—16.00. Городерча районий пионерийн школьникийн Цlенoша дакъа лоацаш йола кердача шера хетаьль представленеш. 16.00—20.00. Гойтаргда художественни фильмаш.

9 январь

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. 10.00. Берий сектор. Бераштa лаьрхІа «Шо хьех «Спортландес» яха ловзоргаш. 11.00. Кинотеатр. Болх беш я «Фаьлгийн приключенейн дунен тІа» яха киноклуб. 19.00. Халхара зал. Болх беш я «ВІашагІкхетар» яха дискоклуб.

Химиков культура Дворец. 11.00. «Ах, ты, зимушка, зима!» яха эрсий Іаи цІей. 11.00. Болх беш «Солнышко» яха салоІачи ден клуб. Городе гІолла йола дискурси. ГІоргда кердача шере хетаьнча городской елка йолча. 12.00. «Фаьлг болча хьоашалгІа» яха киноутренник. 13.00. Болх беш да «Прометей» яха кинотеатр. 14.00. Волейболах йола спортивни яхьаш. 15.00. «Тхоца цхьана, оаха санна, тхол дикагІа», яха ловзарий програмa.

Театральни майда. 10.00. Радиоконцерташ. 10.00 сахьат даьлча гІоне болх беш я аттракционаш, буфеташ, киоскаш. 11.00.—13.00. ГІор - Дадеи, Снегурочкаси дакъа лоацаш йола кердача шера хетаьль представлени. 14.00—16.00. Городерча районий пионерийн школьникийн Цlенoша дакъа лоацаш йола кердача шера хетаьль представленеш. 16.00—20.00. Гойтаргда кинофильмаш.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ШОАЙ ДОАЛАХЬА АВТОМАШИНАШ ЙОЛЧАР ТЕРКАМГА!

№ 241 йола 1982 шера 24 августерча РСФСР торговле министерства приказ кхоачаш а деш 1982 шера 1 сентябре денз легковой автомобилаши кхо чарх йоалла мотоциклаши комиссионни йоккхара правилаш хийцай.

ХІанз машинаш комиссе дІачуэц из эцаш вар белгалвеш а белгал ца веш а.

Шийна доалахьа легковой автомашина, кхо чарх йоалла мотоцикл йолаш вола саг боккъо йолаш ва комиссе ма йохкийта, из эцаш вола саг белгал ца а воаккхаш. дІачулуча хана шийна безам болла мах оттабе. автомобилий кхо чарх йола мотоциклий комиссе дІачулуча хана лелаш болча розничний мехал тІехбоацаш, хІаьта комитентагара цхьа хьацар алкха 7 процент мара а дац. Эцаш вар белгал ца воаккхаш автомобилаши кхо чарх йоалла мотоциклаши хьачуйийю кІиран дентарей оршот дентарей дІайийкхача кІира деррига денощка 9 сахьат даьлча денз 18 сахьат даллалца. Эцаш вар белгал а воаккхаш — шинара дийнахьа, ерача дийнахьа, шоатта дийнахьа, 10 сахьат даьлча денз 13 сахьат даллалца.

«Промтовары» яха объединени.

ТЕЛЕВИДЕНИ

8 ЯНВАРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — «[illegible]». Мультипликационни фильм.
9.00 — «Шоана, дайи наанойи!».
9.30 — «Спортлото». 2-гІа тираж.
9.40 — Халкъа хьакхара Пачхьалкхенни ансамбля школа-студе [illegible] выступлени.
10.25 — «Говоркера памятник». ХІанзара городашта хьалхьча архитекторийн скульптурайн баккъе.
10.55 — «Душни хаьалъай хьол[illegible]».
11.22 — «Поэма. Смеляков Ярослава».
12.05 — Съездий Кремлевски Дворецера вергзача шера кІей.
13.05 — «КІай милий» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
13.35 — Э. Колмановски [illegible]. Фильм-концерт.
14.30 — «Корнадараш».
14.45 — «Хьайбай дунен хІа».
15.45 — Политически обозревателa Л. А. Вознесенска беседа.
16.15 — Деиарчой каникулаш йолча деношка. «Хьелаш хила сога, гІайреш». Художественни фильм.
17.25 — «Сионски исторе суда хьалхашка» яхача документальни фильма премьера.
18.35 — Фигурни хьасиeт когсоалозаш хахкара СССР чемпионат. Шишина цхьана хахкар. Шийна лоІамагІа программа.
19.30 — «Олеване [illegible]». П. И. Чайковский. «Пиковая дама». СССР Пачхьалкхен академически Большой театра спектакль.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Проекая кхиа» яха спектакль хІаьштьар.
23.00 — «Корнадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйранара гимнастика.
8.15 — «Укхацlеха [illegible]».
8.30 — Іилман-популярни фильм.
8.50 — «Іуйранара почта» яха музыкальни программа.

21.35 — «Лоадаш доацача кІиран дола дувцар». Телевизионни художественни фильм.

9 ЯНВАРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — Хьакхар ду «Вахерор».
9.30 — Документальни фильм.
9.50 — «Будильник».
10.00 — «Советски Союзе гІулакх деш ва».
11.00 — «Укхацlеша».
11.15 — «Іуйранара почта» яха музыкальни программа.
12.15 — «Деррига ха ва сона», Киножурнал.
12.30 — «Юртара сахьат».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — Деиарчой каникулаш йолча деношка. «Малыши тарвань тІа вахa Карлсона» яха Московски сатира театра фильм-спектакль.
15.30 — «Кинонагахьара клуб».
16.30 — Фигурни хьасиeтагІа когсоалозаш хахкарех йола СССР чемпионат. Спортивни хахкараш. Шийна лоІамагІа доля хахкар. [illegible]. Шийна лоІамагІа йола программа.
18.00 — «Дуьне хаалъаьнта [illegible] панорама».
18.45 — «Дружба» спортивно-концертни зале дІахьош дола искусствий гонзавчий [redacted].
21.00 — «Ха».
21.35 — Фигурни хьасиeтагІа когсоалозаш хахкарех йола СССР чемпионат. Кхалнах. Шийна лоІамагІа йола программа.
22.30 — «Цlера тизьяме». Телевизионни документальни фильм.
23.00 — «Корнадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка а дІаоттат».
8.20 — Телевизионни документальни фильмаш.
9.15 — «Малх гьаьнерон [illegible]».
10.00 — «Фела [illegible]». Іилман-популярни фильм.
11.00 — «Екаш я духовой оркестр». Фильм-концерт.
11.45 — «Капитане Врунгельa хахкар» яха мультипликационни фильм. 11-гІа, 12-гІа, 13-гІа серии.

[illegible]

21.00 — «Ха».
21.35 — «Зутурн» яхача телевизионни художественни фильма [illegible]. Г. Манна [illegible] (ГДР).

РАДИО

8 ЯНВАРЬ

6.40 — Передачей программа (эрсий меттала).
6.45 — «Юртара [illegible]» (нохчий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.25 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачей программа (нохчий меттала).
8.35 — Передачей программа (гІалгІай меттала).
8.40 — «[illegible]» яха сатирически журнал (нохчий меттала).
10.15 — «Къахьегамa [illegible] — [illegible]». Корреспонденца (гІалгІай меттала).
10.30 — Реклама.
11.00 — «Къона[illegible]» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
11.30 — «[illegible] глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
12.30 — «[illegible]». Юртбоахама [illegible] музыкальни программа (эрсий меттала).
18.00 — «Кавказа Іуйренаш» яха радиожурнал (эрсий меттала).
18.00 — «Къона талантий» яхача [illegible] передача (нохчий меттала).

9 ЯНВАРЬ

8.15 — Передачей программа (эрсий меттала).
8.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.35 — «[illegible]» газета обзор.
8.50 — Передачей программа (нохчий меттала).
9.00 — Передачей программа (гІалгІай меттала).
9.15 — «[illegible]» (эрсий меттала).
11.15 — КПСС ЦК ноябрьски (1982 шера) Пленума сецнашш — [illegible] «[illegible]» (эрсий меттала).
11.30 — КІиранден музыкальни программа (эрсий меттала).
15.15 — Сийлахь-Йоккхача Котапон 40 шу дузарга. «[illegible]» (нохчий меттала).
16.00 — «Литературни Нохч-ГІалгІайче» (эрсий меттала).
18.30 — «Керда оборона — [illegible]» (эрсий меттала).
18.30 — «Къона тІехье» (нохчий меттала).
19.00 — «Ма[illegible]». Концерт (гІалгІай меттала).

Хоттамаш

Тахан республике гІоллеи Грознеи хувцалуш моркаш а йолаш, йоачан а йоацаш, Іуйрийна дохк а доаллаш, ша билла а йолаш, малкбузехьара секунде 0—5 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике —3 +2 Грозне 0 градус йолаш хилеи тарлу.

Кховнеи ломнеи хувцалуш моркаш а йолаш, дукхагІча хана йоачан а йоацаш, цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, тайп-тайпарча оагІонашкахьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилеи фегара температура буйсанна —9, —14, дийнахьа къулбехьа —4, +1, къулбаседехьа +3 +7 градус йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

Беркате хилар СССР хьаьл 60-гІа шу ах бІаь шера биографи йолча Довженко цІерагІча Ленина орден лелаеча киевски киностудена. 12 художественни фильми 17 телевизионни серии арахийцар укхава. Керда кинопроизведенеш хьаеш, баьча балха юкъе дакъа лоацаш хилар цІи хеза бола студе мастераши творчески кагирхойи. Студе активе — «Нагахьа саяна моастагІ кара ва туташ веце» яха Корсунь-Шевченковски тІемах дола полнометражни, СССР халкъа артиста режиссера Т. Левчука даьккха лента, СССР Пачхьалкхен преме лауреата режиссера Г. Кохана «Ярослав Мудрый» яха масштабни исторически полотно — Киева 1500 шу дизара украински кинематографисташа кийчдаь совгІат. «Мишта чІоагІденнад болат», «Овод» яхача дукхасерийни лентаех зрителa вовзаш волча режиссера Н. Мащенкос болгарски кинематографисташца цхьана чакхбоаккхаш латт «Карастояновы» яха телевизионни фильм арахецара болх.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) Довженко цІерагІча студе кинематографисташ — режиссер УССР искусствий заслуженни деятель Мащенко Николай, режиссер Буковский Анатолий, артист Сибель Сергей, УССР заслуженни артистка Антонова Нина.

Ю. МОСЕНЖНИКА сурт. ТАСС фотохроника.

ФЕ ХИЛА

Школьникий Іаи каникулаш долча деношка вааравш бераш улицашка ловзаш хул. Царех дукхадараш культура Дворецашка оттаяьча елкашта юкее саькъердаш, театрашка спектаклашка, кердача кинотахьоаш хул. Цу мероприятешка болхаш школьникаш транспорт лелачи дукхача наькъех тІехбувла безаш, трамвайца, троллейбусаца, автобусаца лела безаш хул. вешта аьлча, наькъашка лела безаш. Цудухьа уж лоралуш наькъашка гІолла ца деле зулам хила тарлу.

ТІахьожам боацаш дита мегаргдац бер цІаьхха а, къьнестта школе даха ха йоацар.

Ара лоа а дилла гІор ацул тІехьагІа бераш соалозаш хехка, хоккеях ловзанеекаш хехка арадувл транспорт лелача наькъашка. Лоралуш да хилча из кхераме да. къьстта а гув тІара соалозаш чухеххаш транспорт лелача наькъа тІа лелхар. Цу хана сиха новкъа йоагІача автомобила кІалъэккха тарлу. Цу тайпара зулам хургдоацаш берашта юкъ хила еза общественни автоинспектор, царна хоккейна е конекаш, соалозаш хехка площадкаш кийчъеча новкъостал дергдоацаш. Уж площадкаш йолча хий тоха деза, хІаьта лулаш кхераме йолча моттигашка гІум е йоккъ хьарца еза.

ХІанз деноша лоаца долча хана бераш ловзача площадкашка сердал хила еза. Из деррига а кхоачашдой бераш карцахьа лелаpгдац, боккхагІарий бІарг тІакхоачача а хургда.

Старопромысловски районе «Автотрест» яхача автобусаш сецача моттиге «Грозтрубопроводстрой» треста грузовой автомашина водитела М. Базалаева цІаьхха, дагадоацаш наькъ тІа кІикхача ворхІ шу даьннача кІаьнка машина тІатехай. Из лечара ваккха мегадац лорашта.

ДІадахача кІирагІа (30 декабре денз 6 январе кхачалца) республика наькъашка 42 аварий хиннай, цига 1 саг вийнав, 9 саг лозаваьв.

НГІАССР МВД ГАИ.

Газет арадувл шинарен, ереи, шоаттен деношка

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковски, ул. 92. Телефонаш: редакторе — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехкетоххама секретара — 2-84-68; отделий: наркъа вахара — 2-54-04; промышленностех транспортех — 2-65-01; юрта боахама 2-47-84; культура — 2-64-75; кехаташ — 2-56-87; корректорска — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-56-87; корректорской — 2-89-88.

СФ05006. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 123.